

Hnattrænar loftslagsbreytingar og áhrif þeirra á Íslandi - Vetrarmyndin

---

**Halldór Björnsson
og samstarfsfólk
Veðurstofu Íslands**

Hlýnun jarðar er óumdeilanleg og benda margar athuganir til breytinga frá því um miðbik síðustu aldar sem eru fordæmalausar þegar litið er til síðustu áratuga eða árpúsunda.

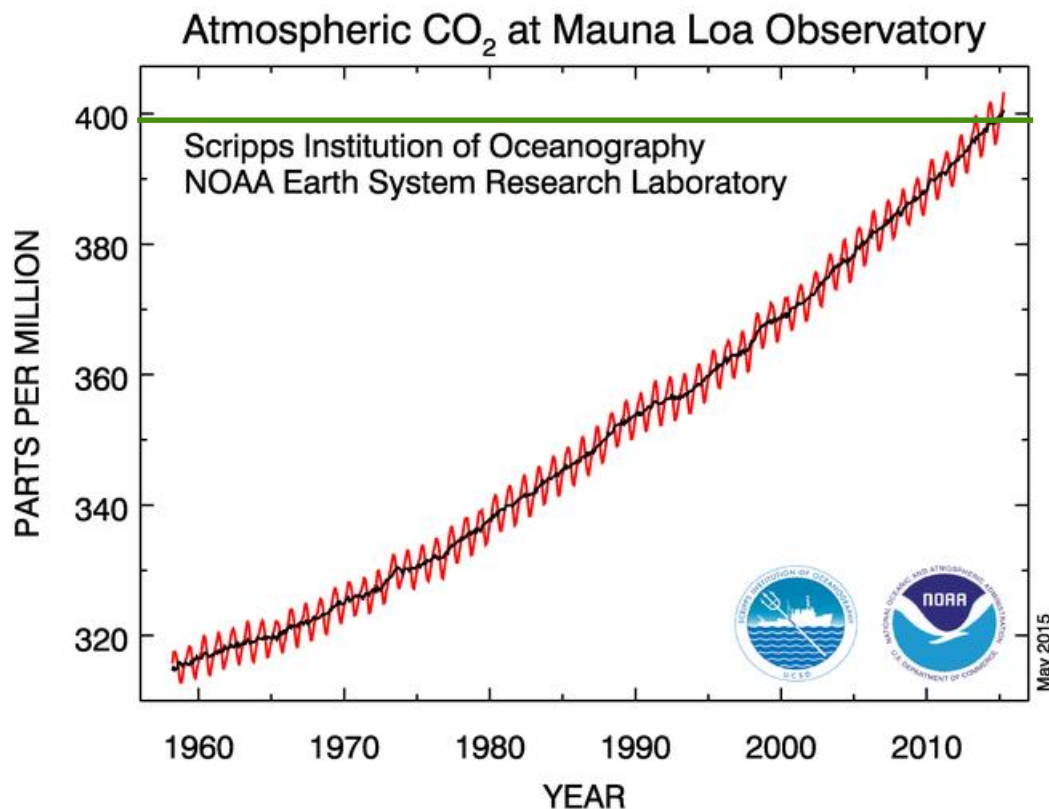
Jöklar hopa nú og hverfa að mestu á næstu 100 – 200 árum
Afrennsli breytist

Landið grænkar í kjölfar hlýnunar, birkimörk færast ofar osfrv

Breytingar á samsetningu flökkustofna í lofti og legi
Nýir farfuglar, breytingar á göngum síldar, loðnu og makrís.

Huga þarf að innviðum og aðlögun þeirra að áhrifum loftslagsbreytinga

- ▶ Gróðurhúsaáhrif uppgötvaðust snemma á 19. öld
- ▶ Kom á óvart þegar það uppgötvaðist að áhrifin má rekja til örfárra lofttegunda í lofthjúpnunum
  - ▲ Flestar eru í mjög litlu magni í lofthjúpnunum

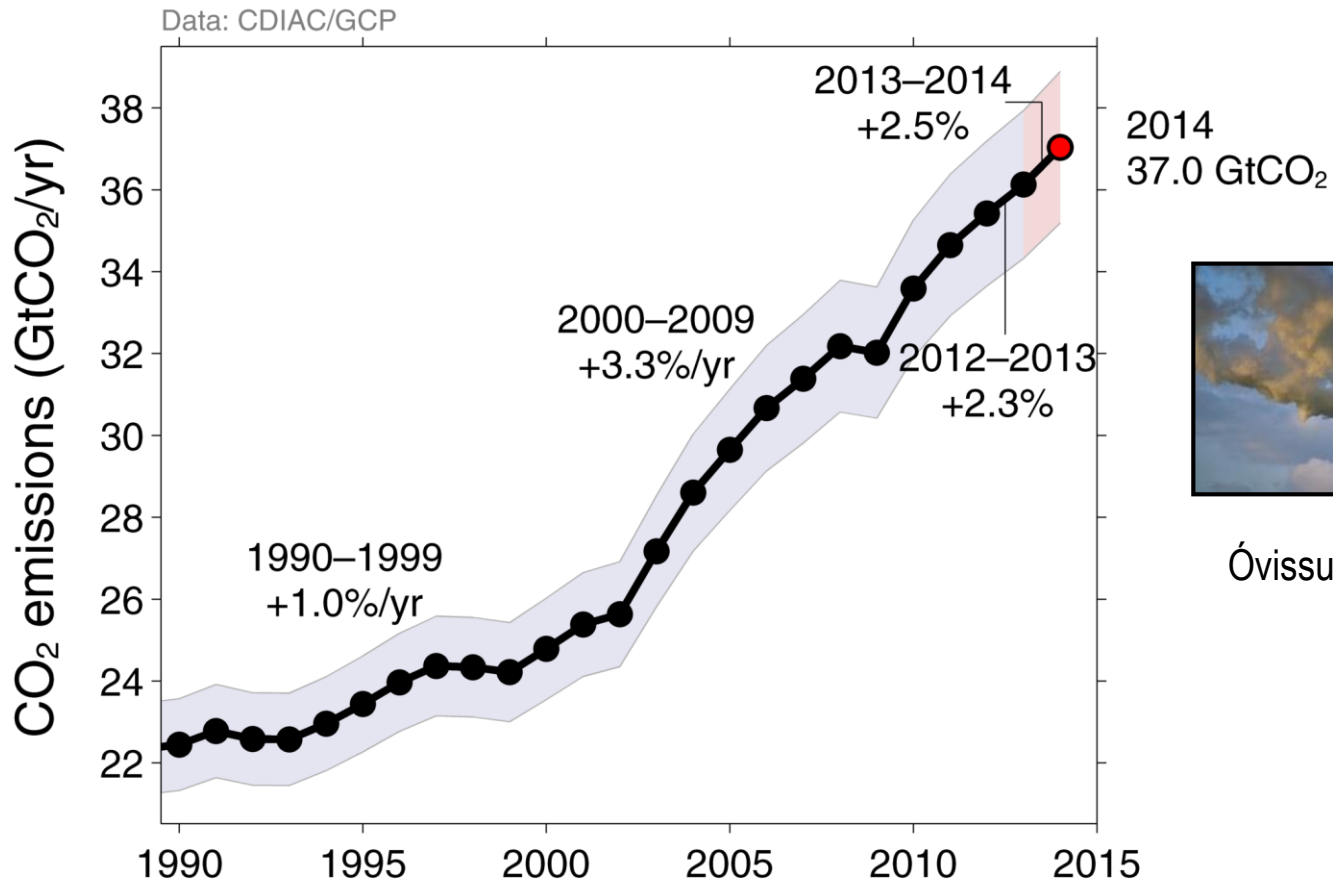

Styrkur gróðurhúsalofttegunda í lofthjúpnunum er að aukast

Losun gróðurhúsalofttegunda

Hnattræn losun: 36.1 ± 1.8 GtCO₂ árið 2013, 61% yfir1990

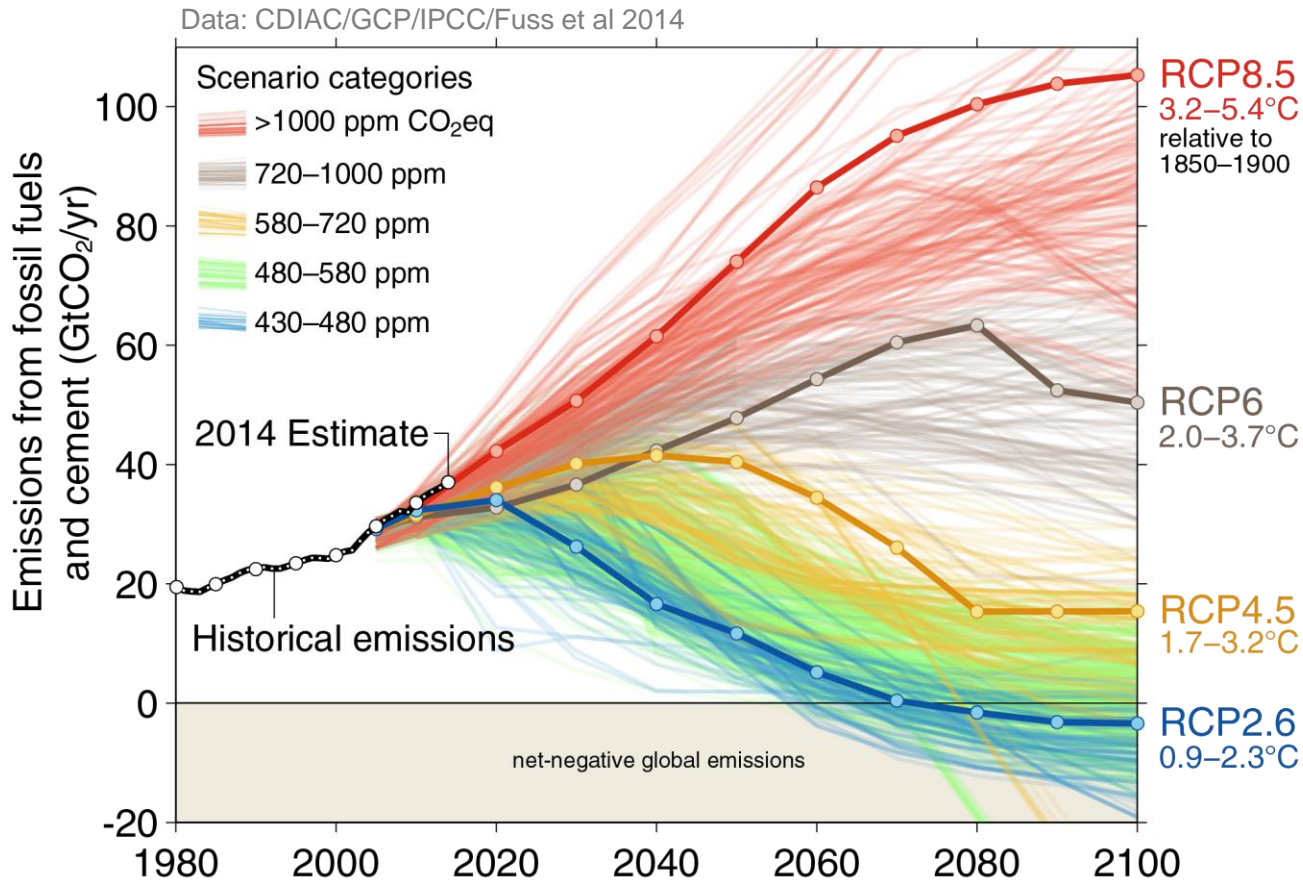
● Spá fyrir 2014: 37.0 ± 1.9 GtCO₂, 65% yfir 1990

Óvissumörk $\pm 5\%$)

Losun: Síðustu áratugir og sviðsmyndir

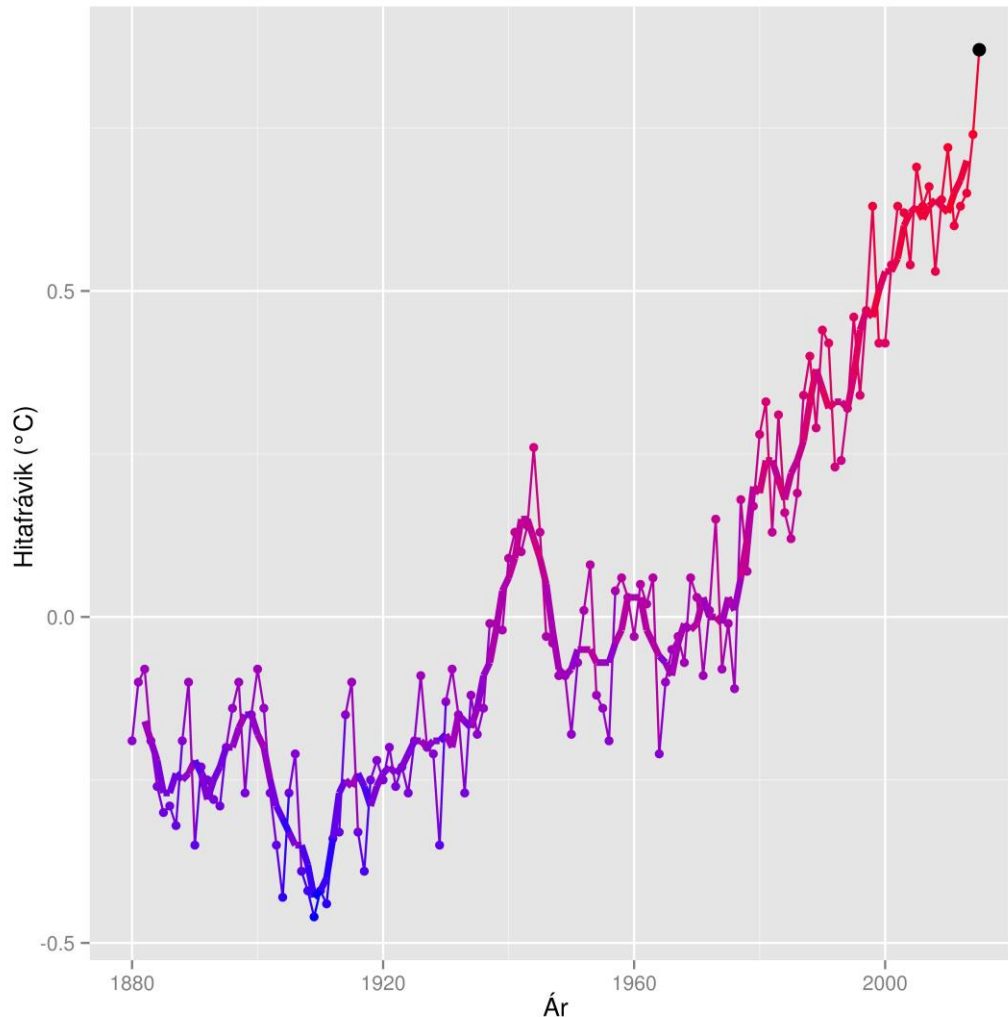
Losun fylgir sviðsmynd fyrir 3.2–5.4°C “líklegri” hlýnun (síðan við iðnbyltingu)
 Það þarf stöðugar og hnitmiðaðar aðgerðir til að halda hlýnun undir 2°C

Meira en 1000 losunarsviðsmyndir frá fimmtu skýrslu IPCC eru sýndar

Heimild: [Fuss et al 2014](#); [CDIAC](#); [Global Carbon Budget 2014](#)

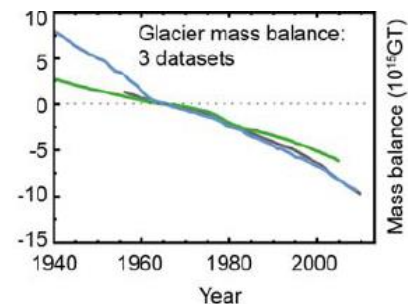
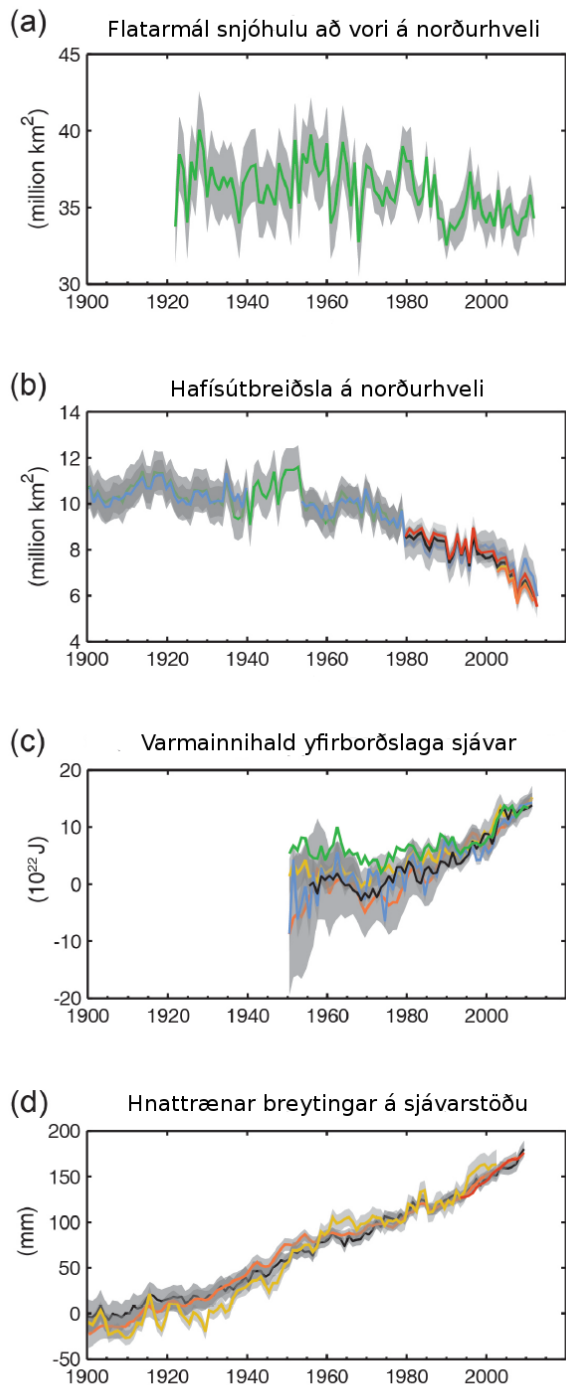
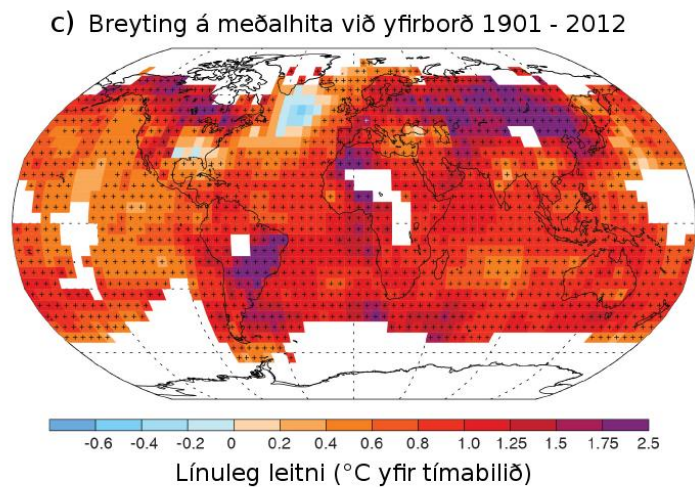
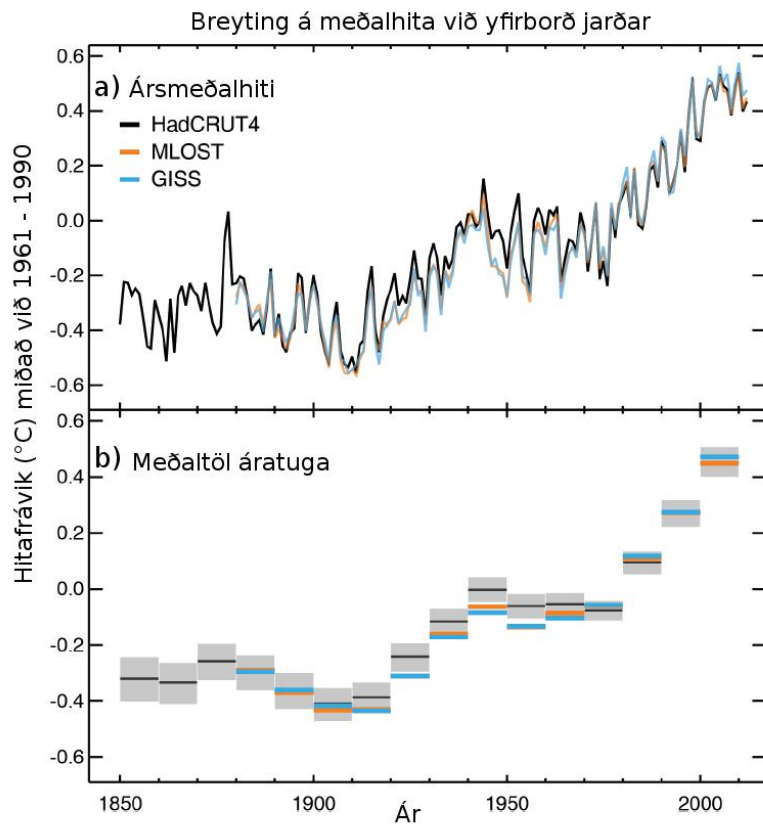
Aukin gróðurhásaáhrif = Hnattræn hlýnun

**Árið 2015 metár
hvað hnattrænan
hita varðar**

**Árið 2014 líka og þá
án hjálpar frá El
Nino**

**Áhrif hlýnunar eru
víðtæk og auðsæ**

Önnur áhrif losunar á CO₂: Súrnun sjávar

Þegar styrkur CO₂ eykst í lofthjúpunum er eykst upptaka CO₂ í hafi

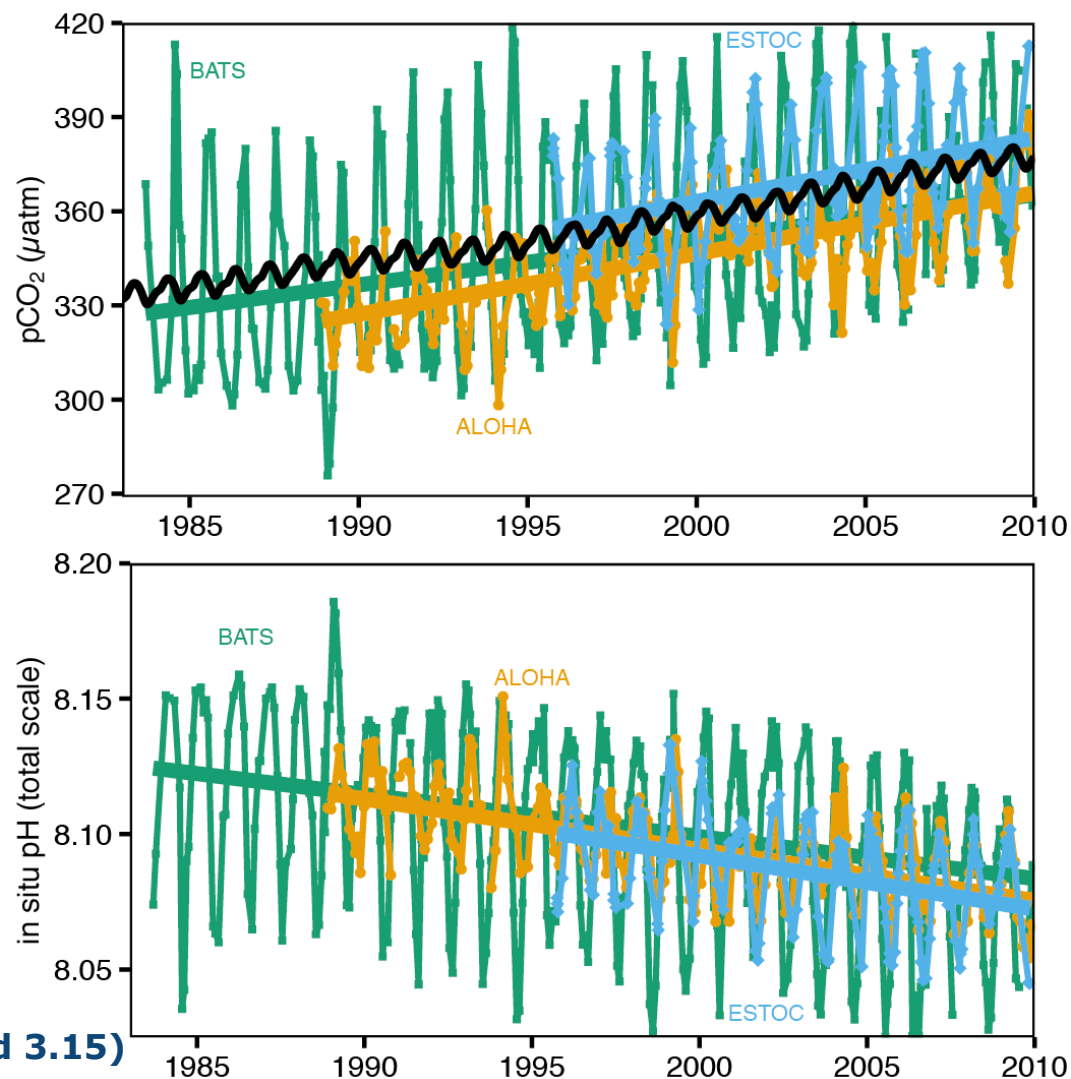
Uppleyst CO₂ myndar kolsýru í hafinu sem lækkar sýrustig hafsins

Þetta lækkar kalkmettun sjávar (ΩCaCO_3)

Fjöldi tegunda í hafinu myndar kalk og koma kalkframleiðandi lífverur við sögu í flestum fæðukeðjum

Lægri kalkmettun hefur neikvæð áhrif á lífsskilyrði þessara lífvera

(IPCC, 2013, Mynd 3.15)

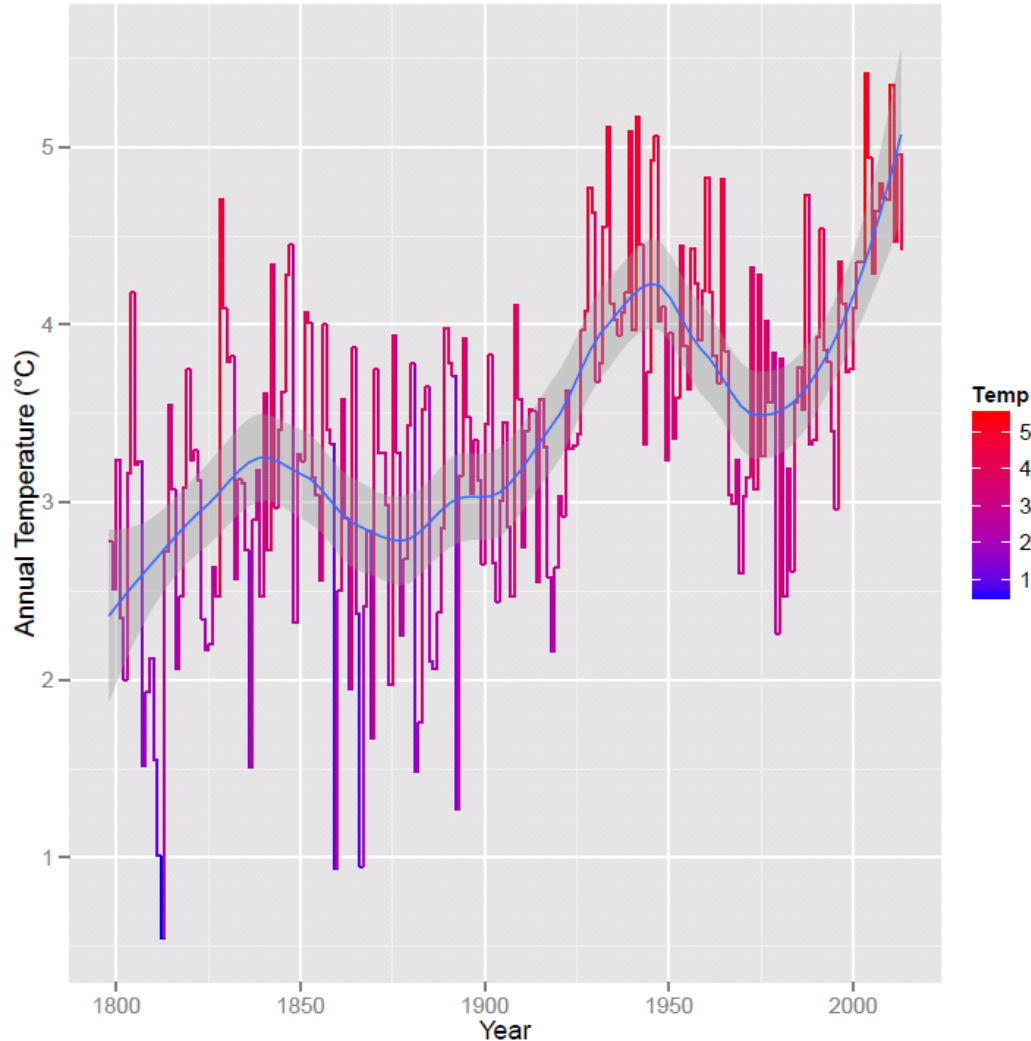

Áhrif loftslagsbreytinga á Íslandi

Þróun meðalhita á Íslandi frá 1800

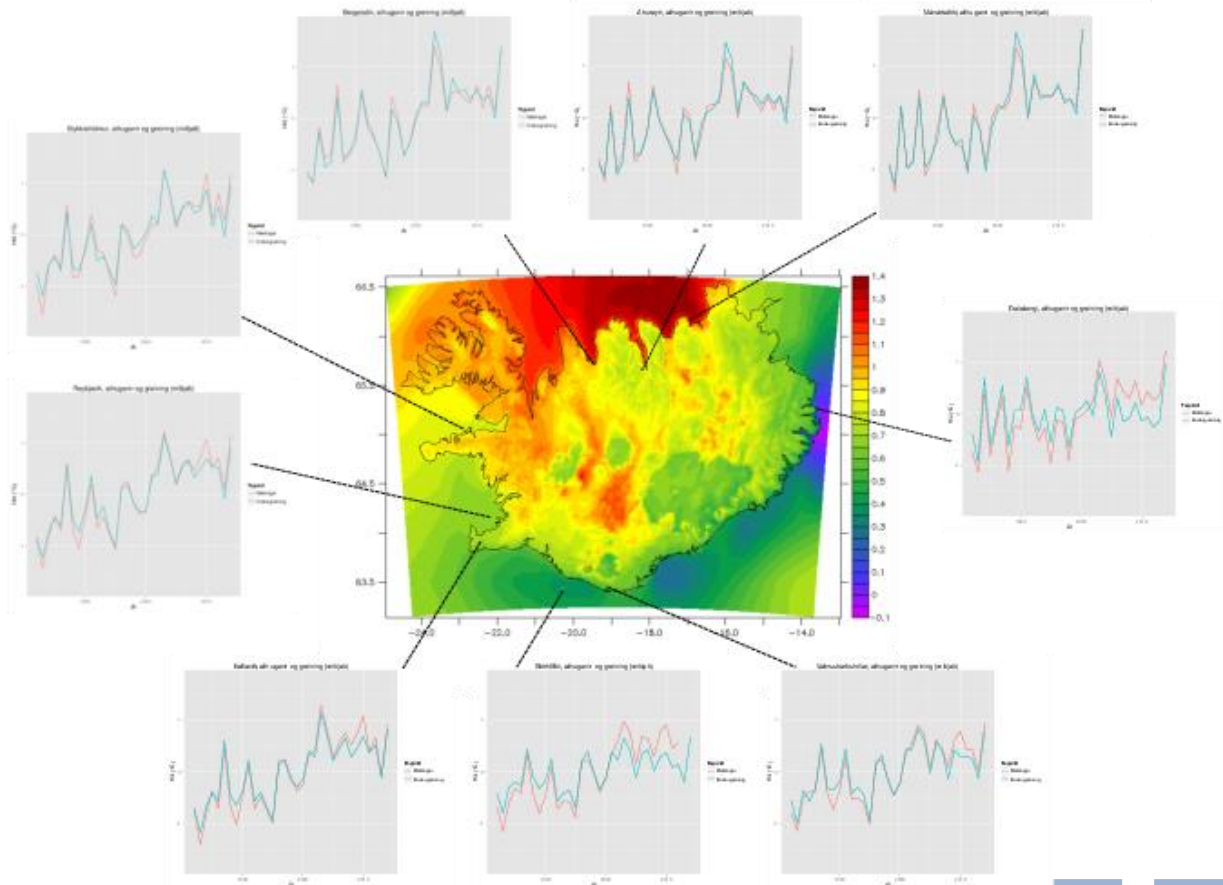
Gögn frá Stykkishólmi

(Vísindanefnd um
loftslagsbreytingar, 2008)

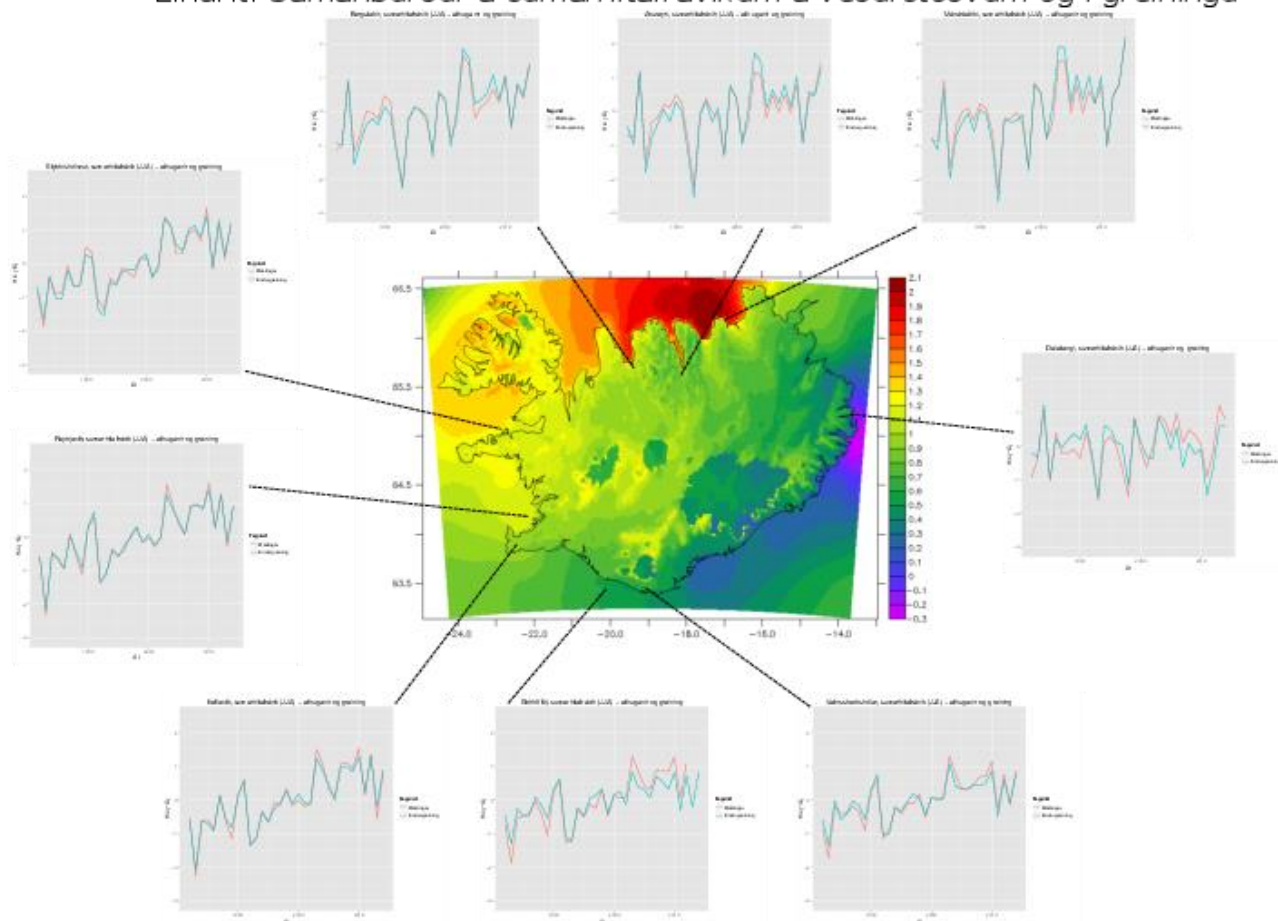
Þróun ársmeðalhita á Íslandi 1982 - 2014 (endurgreining VÍ)

Kort: Endurgreining á lofthita við yfirborð.
Hlýnun frá meðtali árána 1985 - 1999 til 2000 - 2014
Línurit: Samanburður á árshitafrávikum á veðurstöðvum og í greiningu

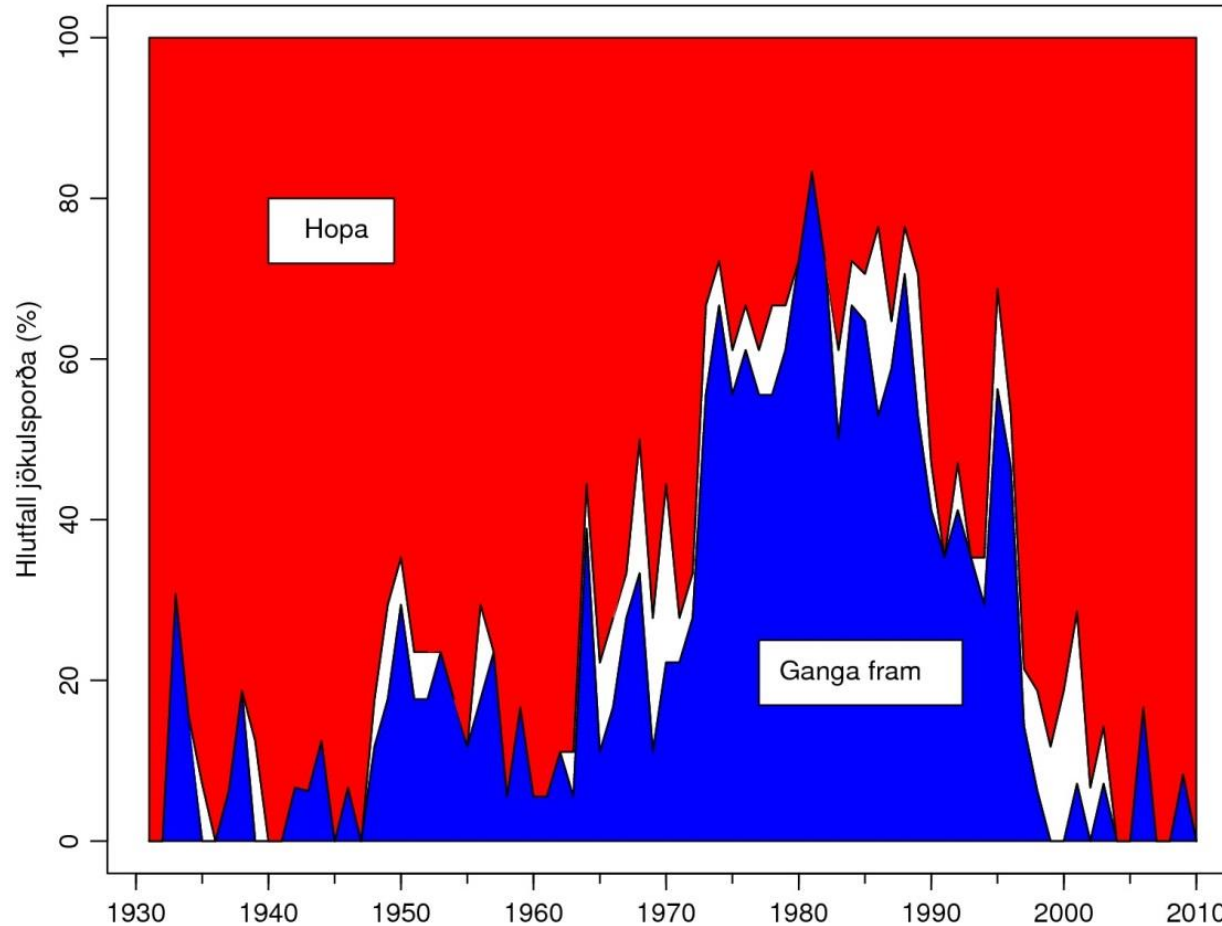

Þróun sumarhita á Íslandi 1982 - 2014 (endurgreining VÍ)

Kort: Endurgreining á lofthita við yfirborð.
Hlýnun að sumri frá meðaltali árána 1985 - 1999 til 2000 - 2014
Línurit: Samanburður á sumarhitafrávikum á veðurstöðvum og í greiningu

Hop jökla og þróun meðalhita á Íslandi

Sólheimajökull 1997 og 2010

Veðurstofa
Íslands

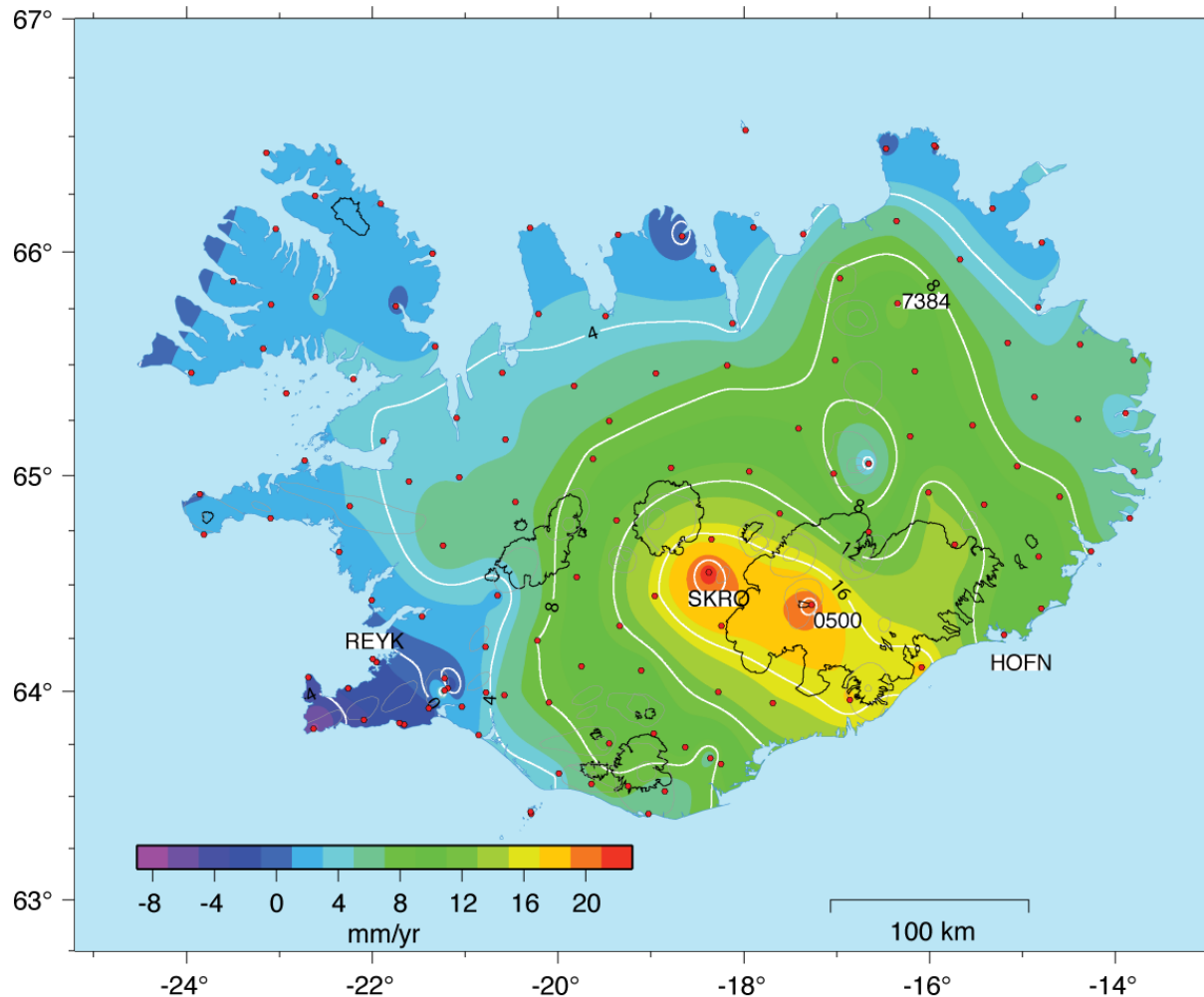
(Ljós. Oddur Sigurðsson)

Bráðnun jökla og landris

GPS mælingar sýna að landið bregst hratt við bráðnun jökla

- ▶ Ákaft landris við suður- og austurströndina.
- ▶ Landsig á SV horninu og á stöku strandsvæðum norðan lands og vestan

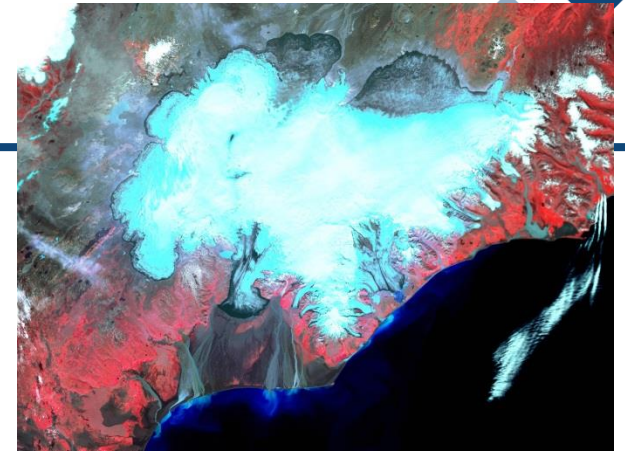

Mynd: Oddur
Sigurðsson

Veðurstofa
Íslands

► Óbein áhrif
loftslagsbreytinga
á samgöngur

Mynd:
HB

June 5th 2010

- ▶ Framleiðini gróðurs eykst með hlýnun
- ▶ Skógarmörk færast ofar í landið

(Ólafur Eggertsson)

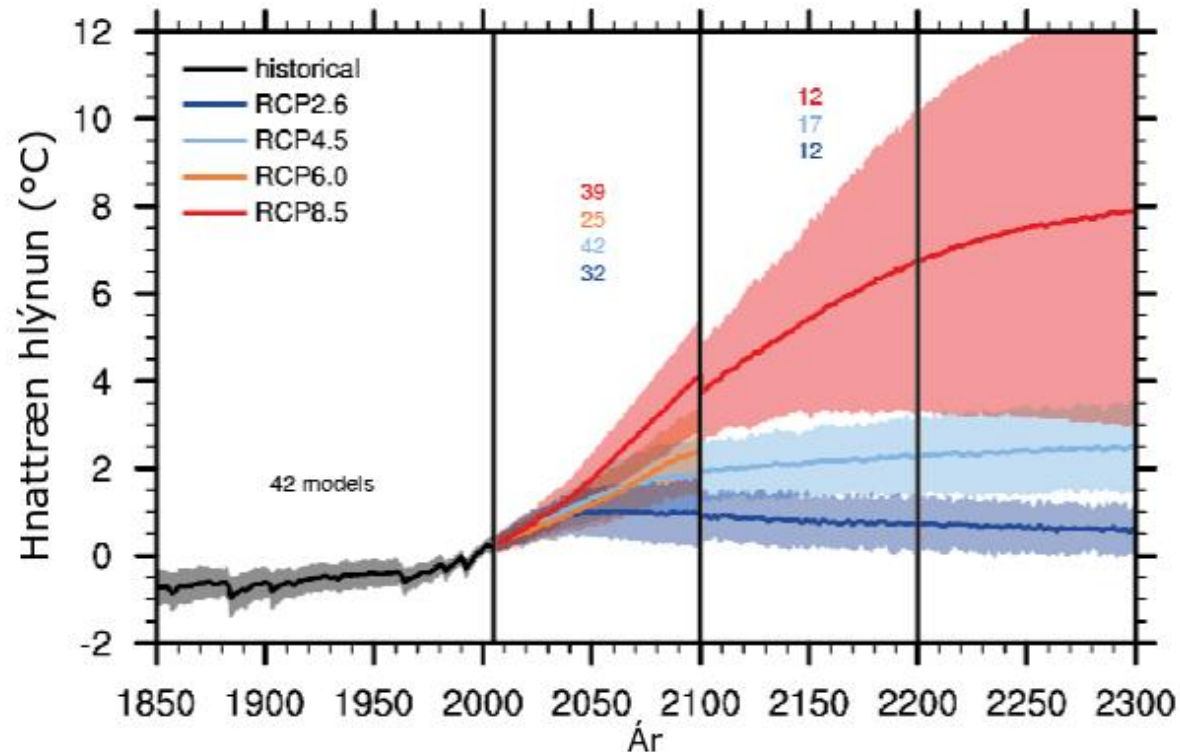
(Bjarni Diðrik Sigurðsson)

- ▶ Ræktunarmöguleikar breytast

Hvað gerist næst? Hversu mikið hlýnar fer eftir losun

Fjórar sviðsmyndir um losun Niðurstöður fyrir mörg ólík líkön í hverri sviðsmynd

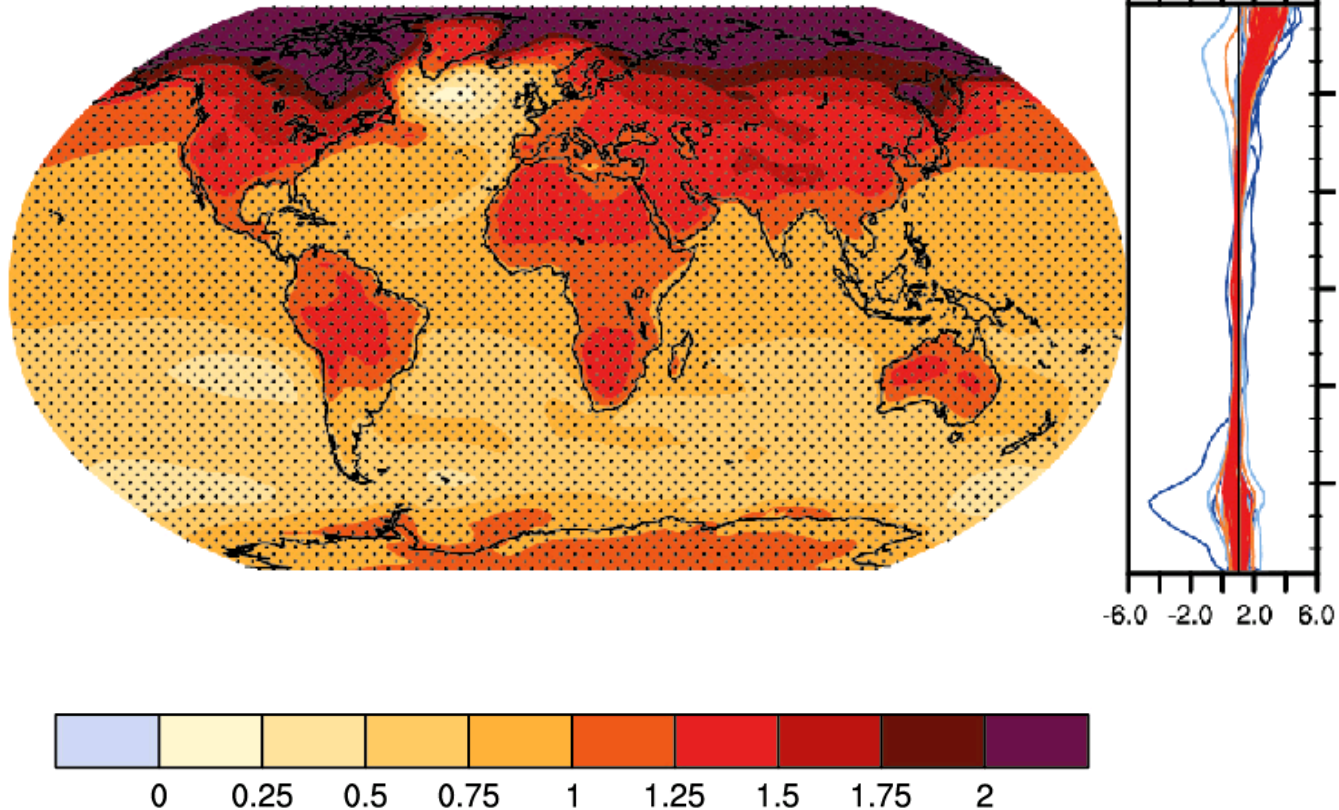
- ▶ Mest hlýnun um 4° C að meðaltali til loka aldarinnar
- ▶ Í millibils sviðsmyndum hlýnar um 2° C
- ▶ Minnst hlýnar ef lítið er losað

Hlýnunin er ekki jafndreifð um hnöttinn

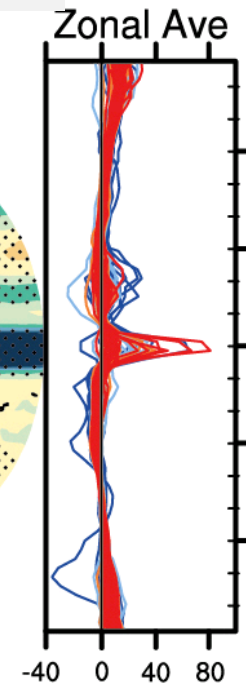
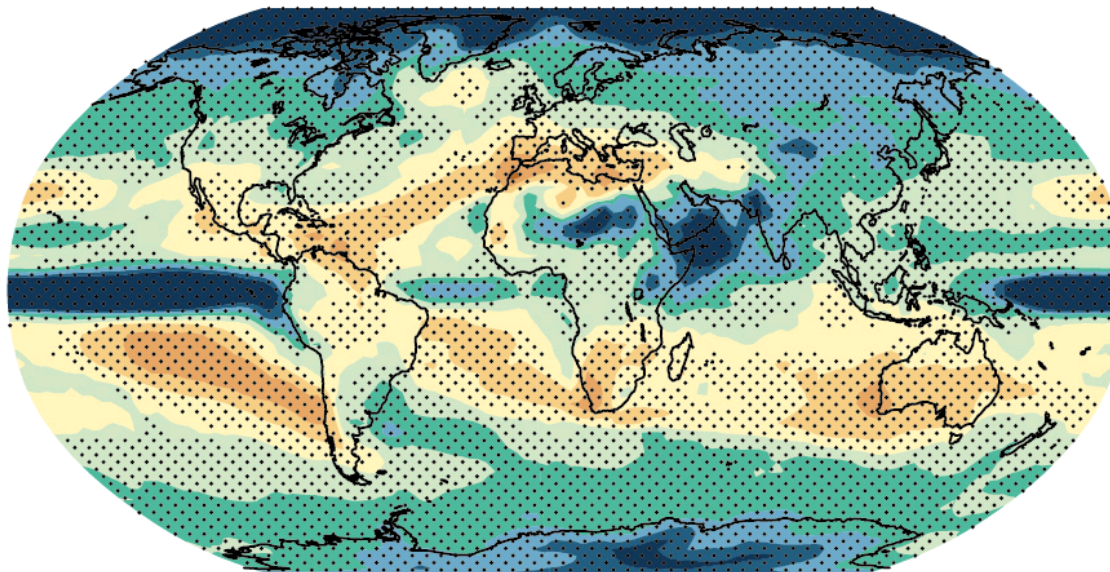
Hlutfallslega meiri hlýnun yfir meginlöndum og heimskautasvæðum

Staðbundin hlýnun sem hlutfall af hnattrænni
2081-2100

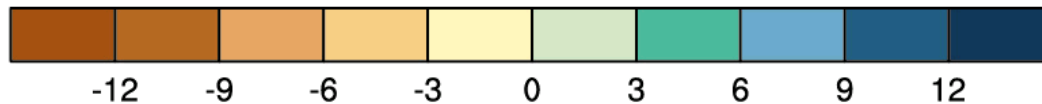

Úrkomubreytingar og hlýnun

Úrkomubreyting (%) á hverja gráðu hnattænnar
hlýnunar ($^{\circ}\text{C}$)
2081-2100

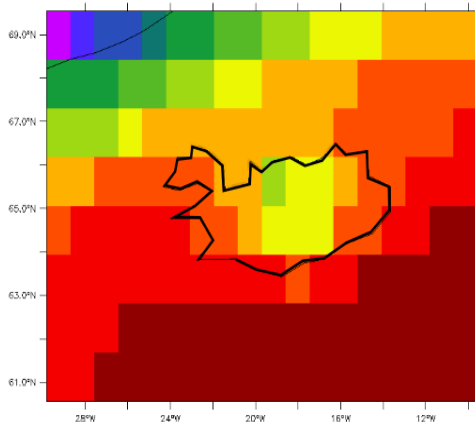
(% per $^{\circ}\text{C}$ global mean change)

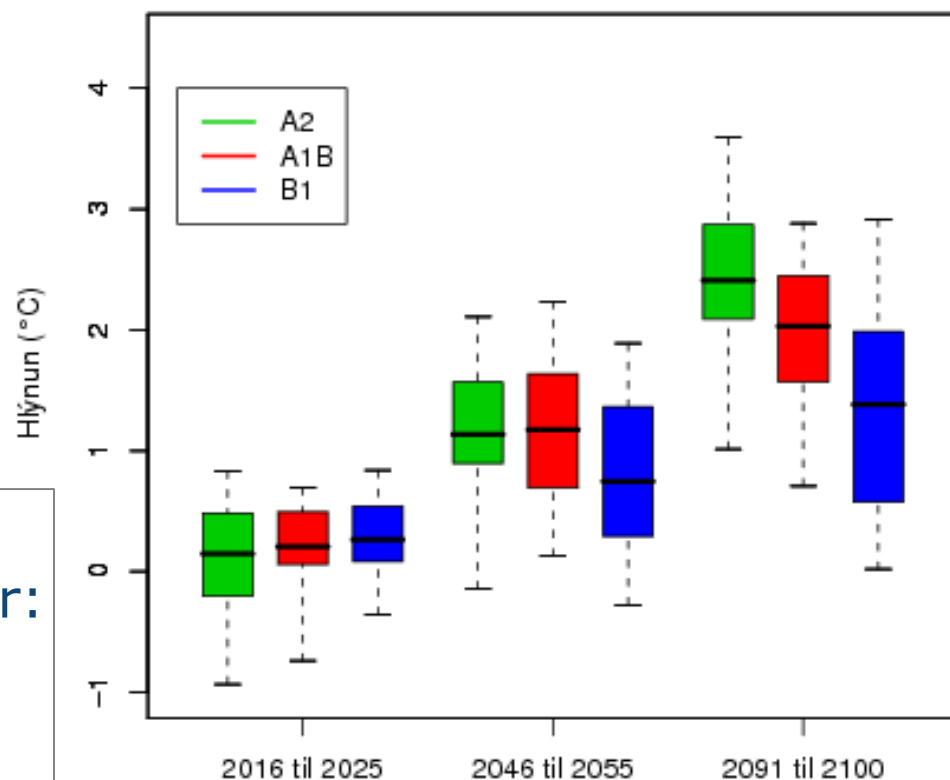
(IPCC, 2013)

Greindum gögn frá
CMIP3 fyrir 3
sviðsmyndir: B1 (21),
A1B (23) og A2 (19)

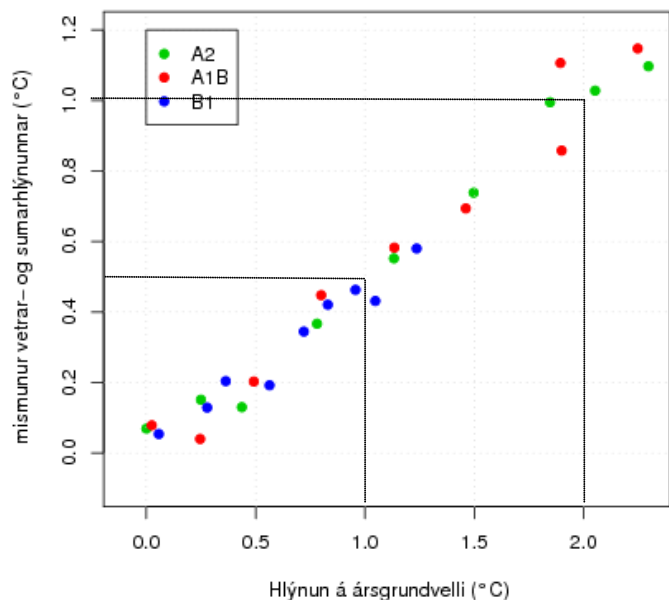
Hlýnun til miðbiks
aldarinnar 1 ± 1 °C
Skilur á milli sviðsmynda
á síðari hluta aldarinnar

Íslandsreitur:
30V – 10V
60N – 70 N

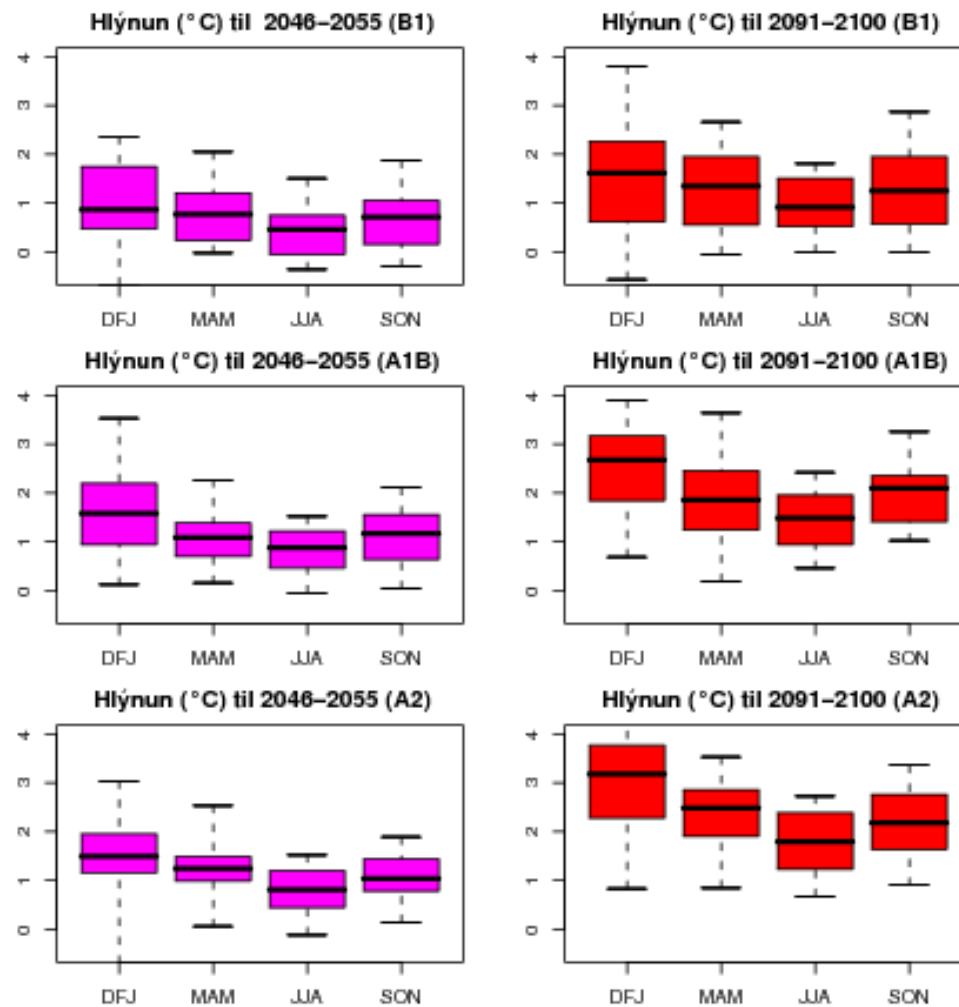

Meiri hlýnun að vetri en sumri

Hlýnun á ársgrundvelli er um tvöföld mismunur vetrar og sumars:

**T.d. Árshlýnun 2 ° C
vetur 2.5 og sumar 1.5**

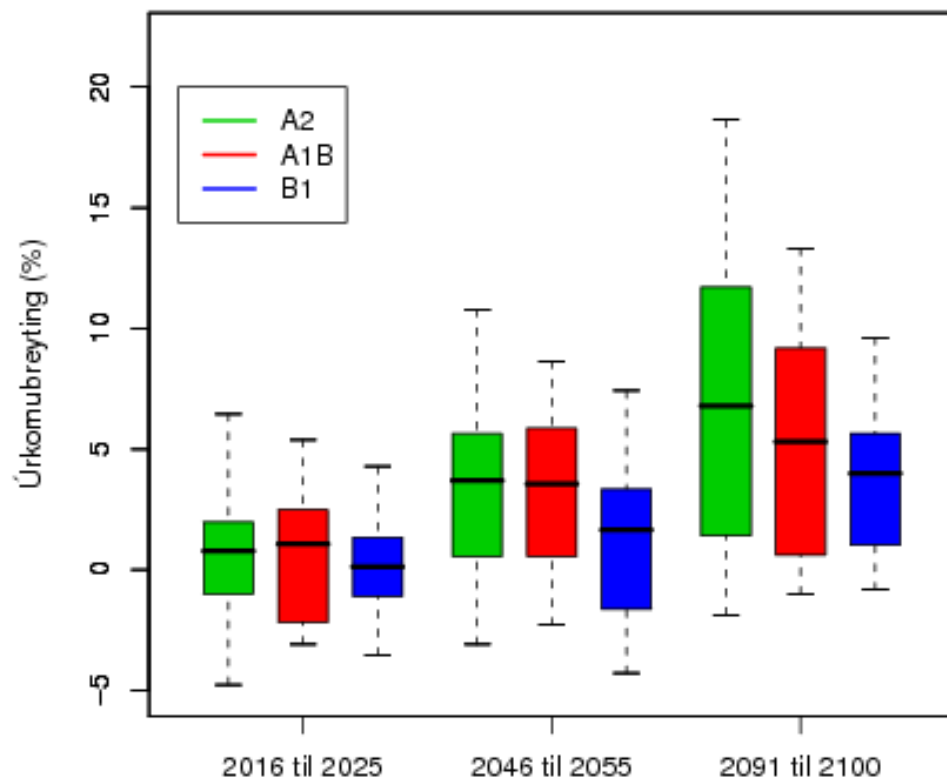
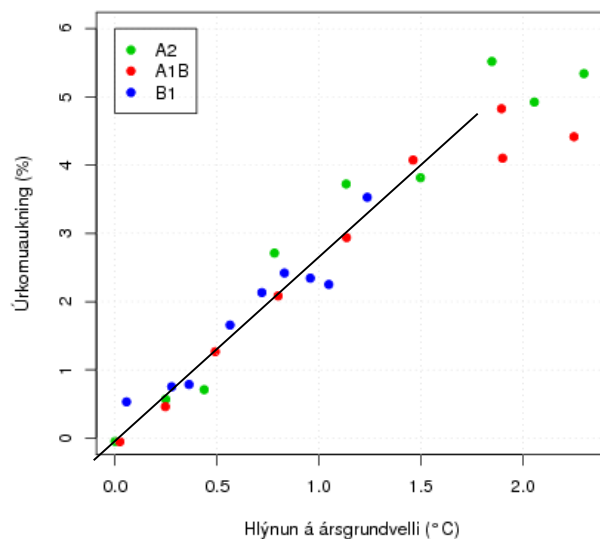

Skýrsla Vísindanefndar 2008

Úrkomubreytingar

Úrkomubreytingar ekki jafn
eindregnar og hitabreytingar
Lítill munur á milli sviðsmynda
Úrkoma eykst almennt með
hlýnun sem og breytileiki innan
sviðsmynda.

Almennt eykst úrkoma um
2 – 3 % per gráðu hlýnun

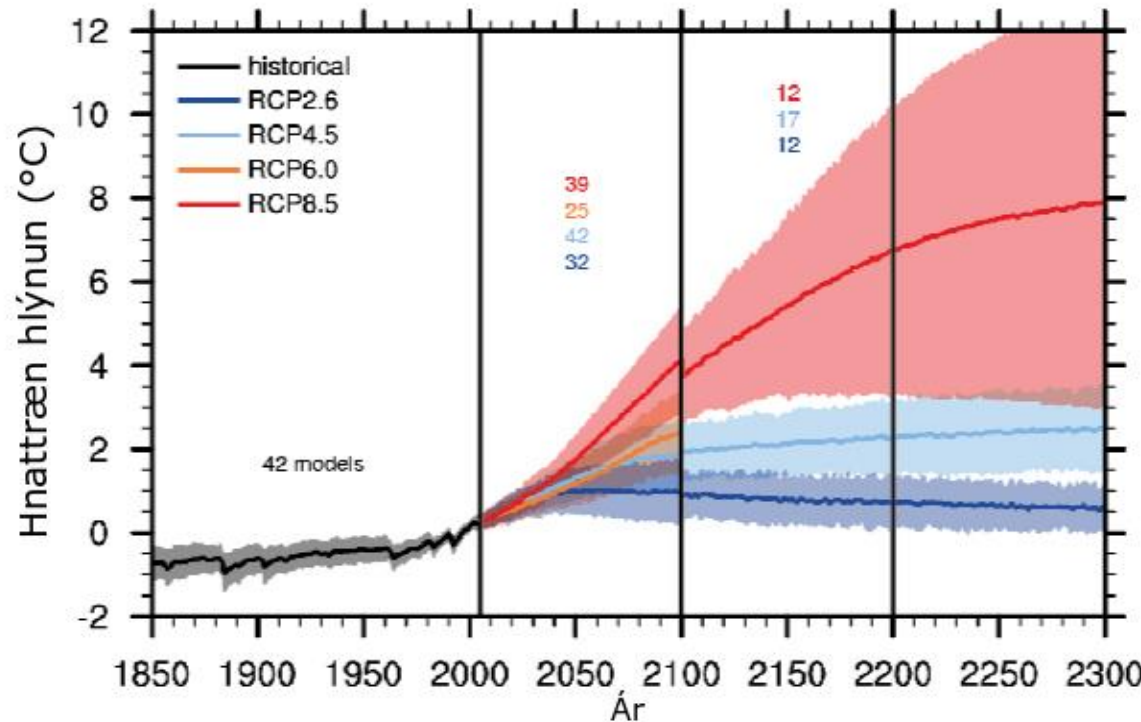

Úrvinnsla á CMIP5 keyrslum fyrir skýrslu vísindanefndar 2016

CMIP5 keyrslur (2011 – 2014) notaðar fyrir 4 sviðsmyndir (RCP2.6 – RCP8.5)

- ▶ Mikil losun (RCP8.5)
- ▶ Lítil losun (RCP2.6)
..og þar á milli
- ▶ (RCP4.5 & RCP6.0)

- ▶ Línuritið sýnir einnig áhrif eldgosa á síðustu öld

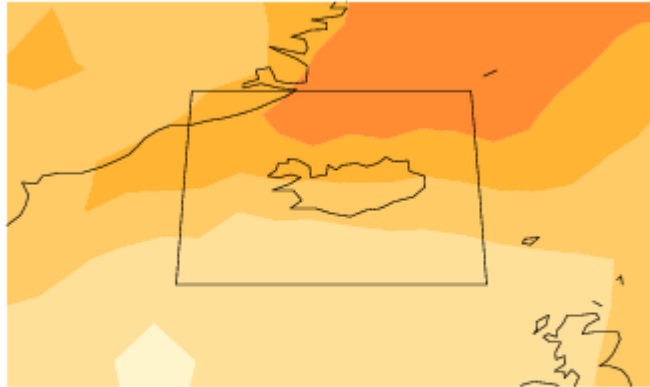

Ár

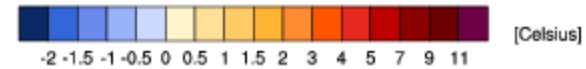
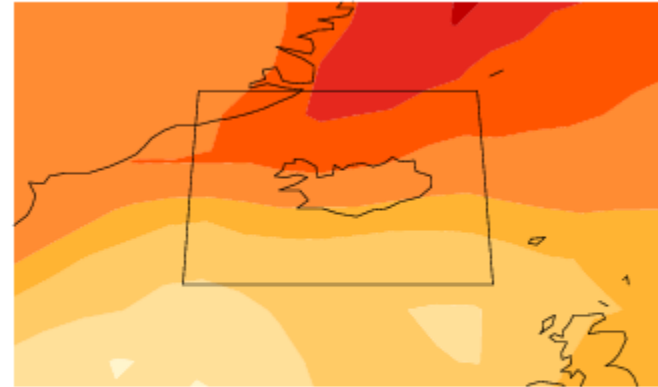
(IPCC, 2013)

Hitabreytingar (frá 1986 – 2005) til loka aldarinnar (2081 – 2100)

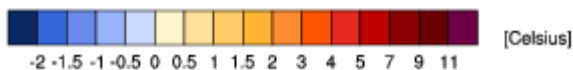
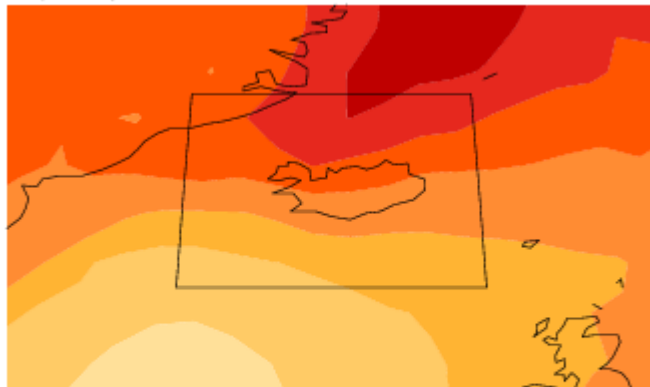
50% rcp26 temperature 2081-2100 minus 1986-2005 Jan-Dec AR5 CMIP5 subset

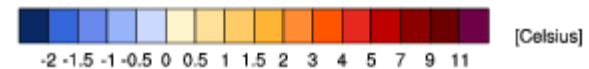
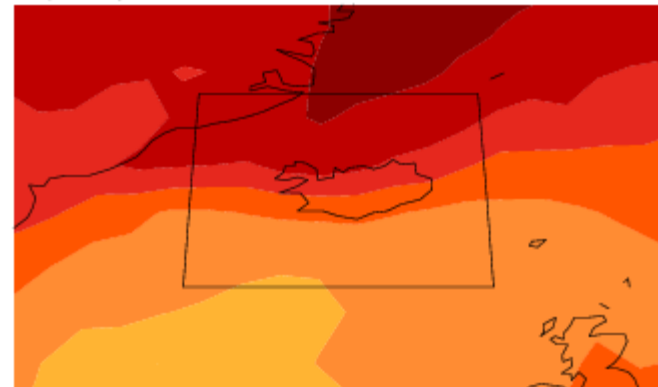
50% rcp45 temperature 2081-2100 minus 1986-2005 Jan-Dec AR5 CMIP5 subset

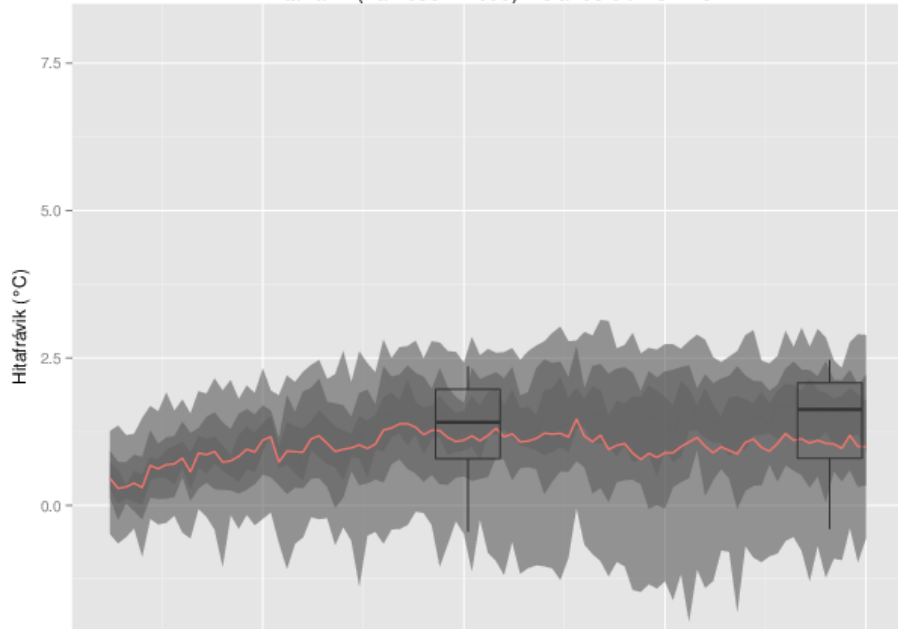
50% rcp60 temperature 2081-2100 minus 1986-2005 Jan-Dec AR5 CMIP5 subset

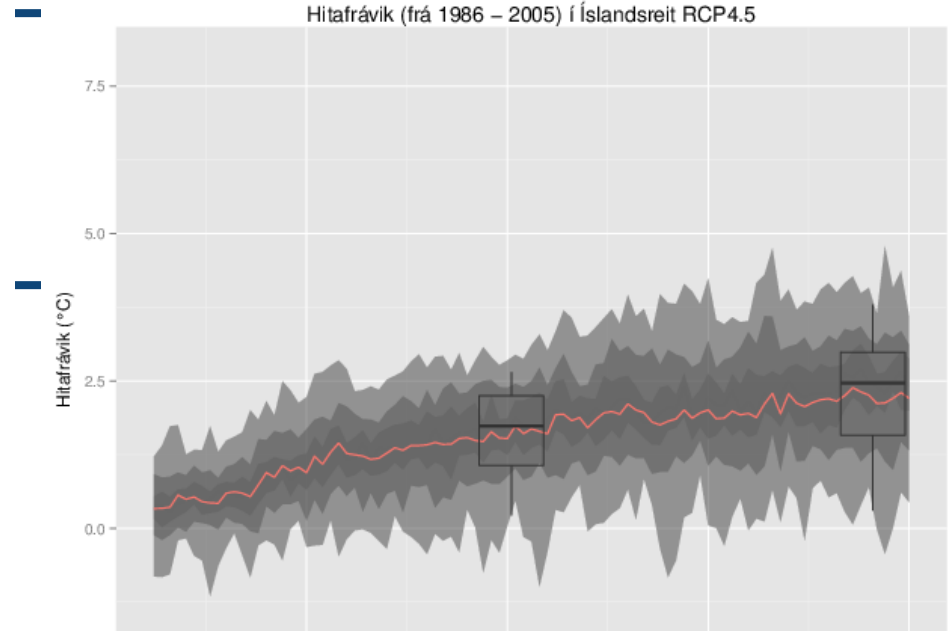
50% rcp85 temperature 2081-2100 minus 1986-2005 Jan-Dec AR5 CMIP5 subset

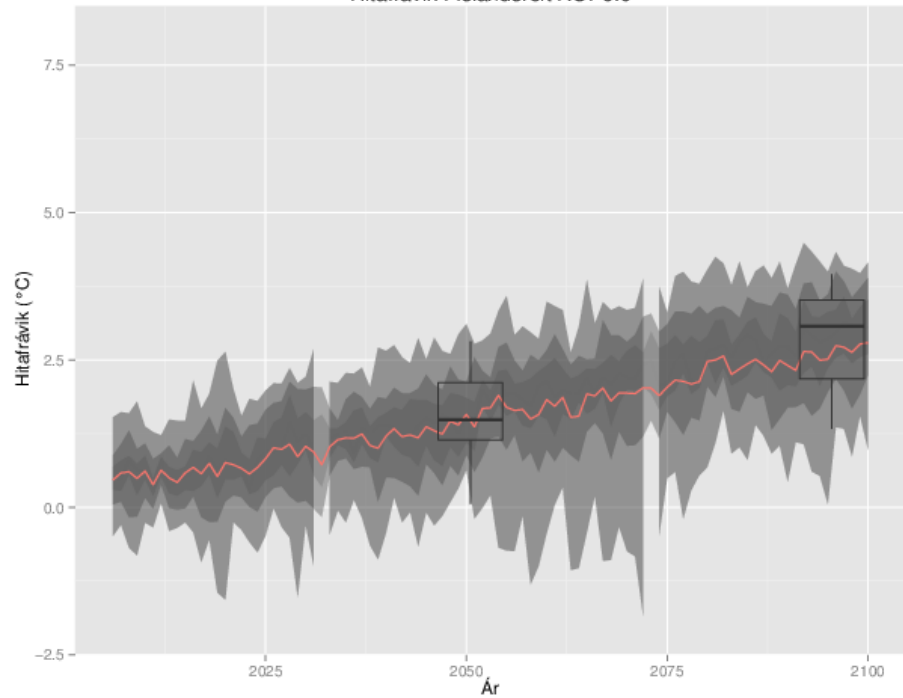
Hitafrávik (frá 1986 – 2005) í Íslandsreit RCP2.6

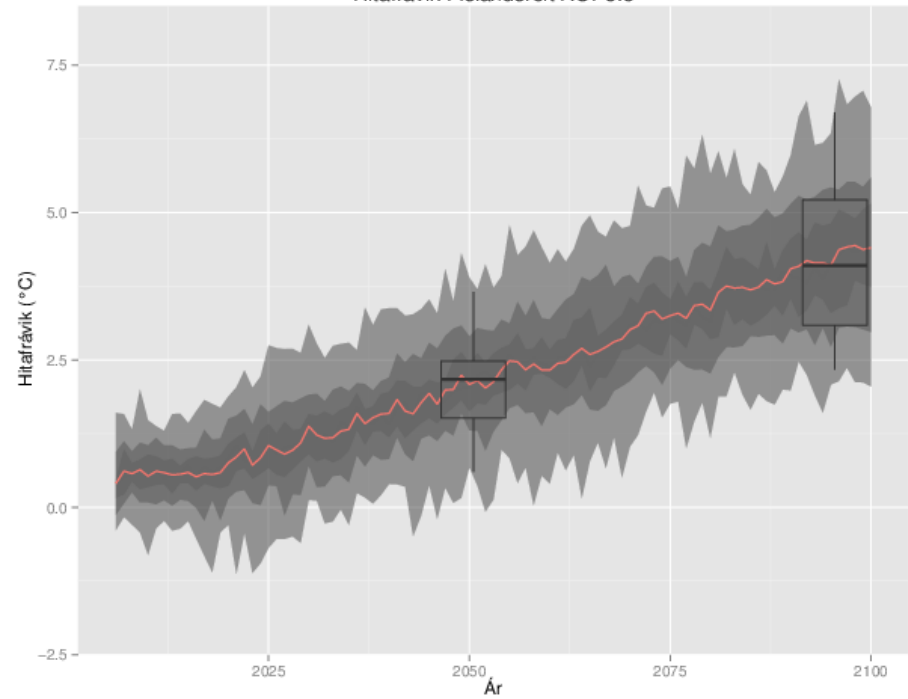
Hitafrávik (frá 1986 – 2005) í Íslandsreit RCP4.5

Hitafrávik í Íslandsreit RCP6.0

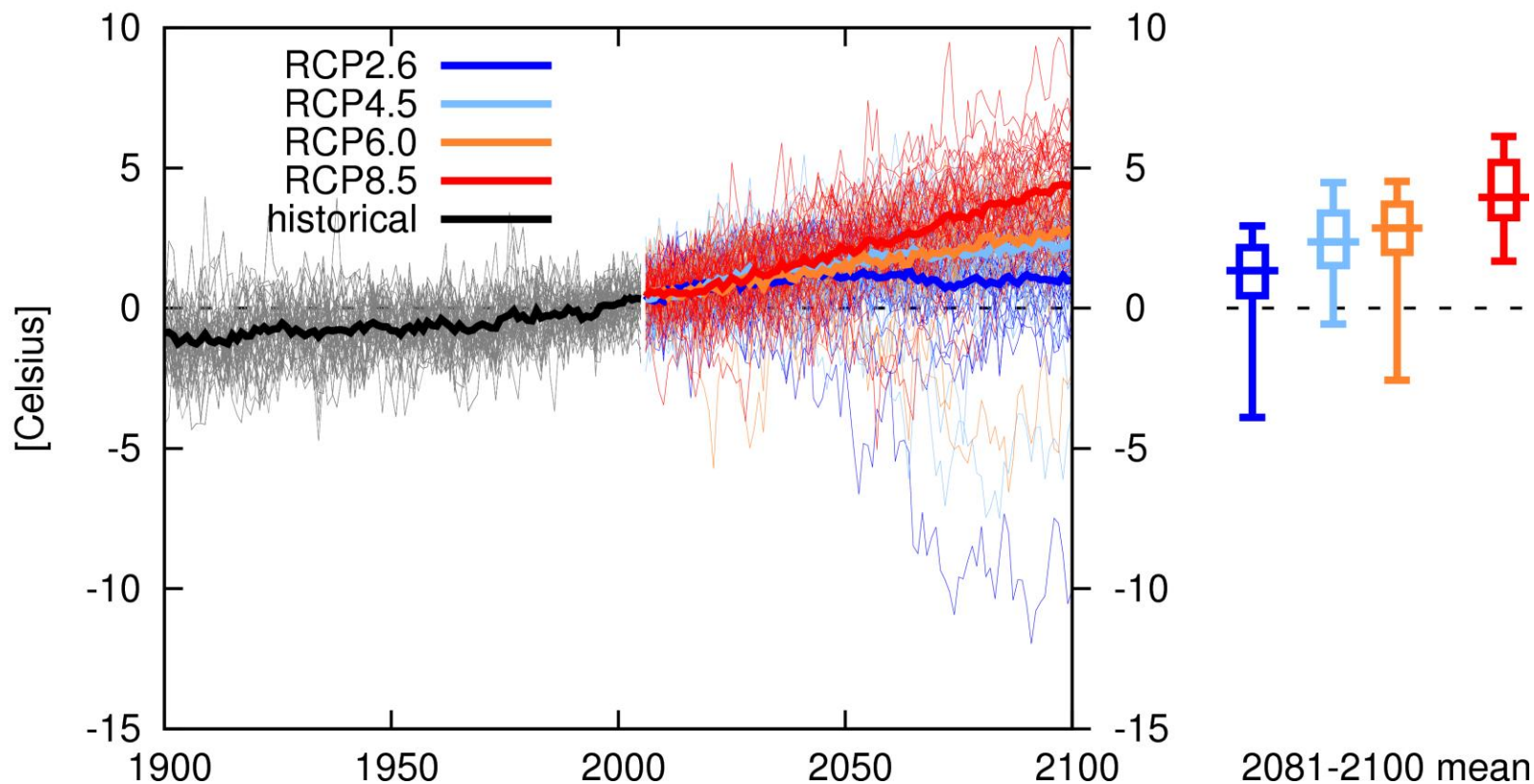

Hitafrávik í Íslandsreit RCP8.5

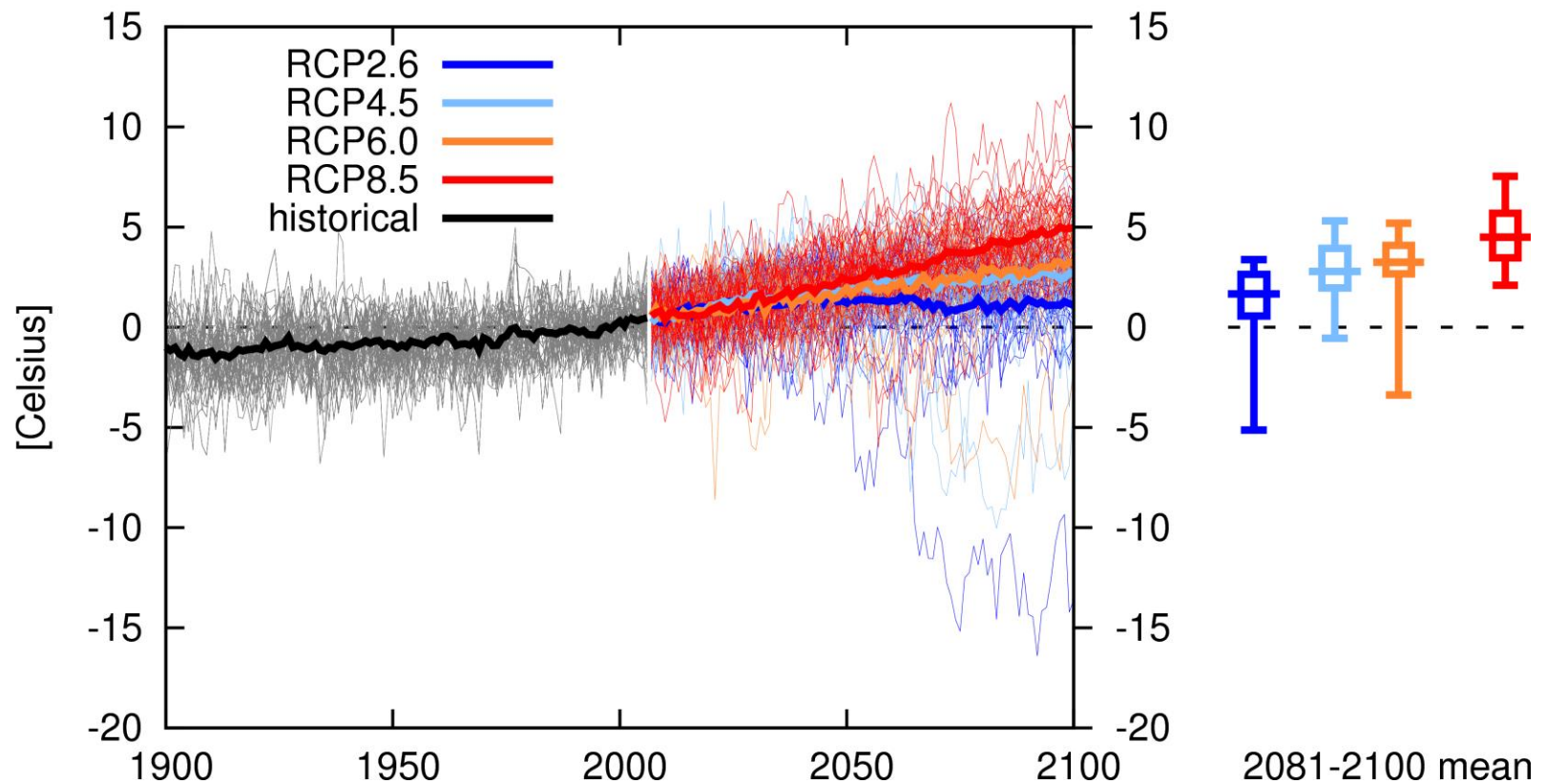
Hlýnun á ársgrundvelli í Íslandsreitnum – öll líkön allar sviðsmyndir

Temperature change 60-70N, -30--10E Jan-Dec wrt 1986-2005 AR5 CMIP5 subset

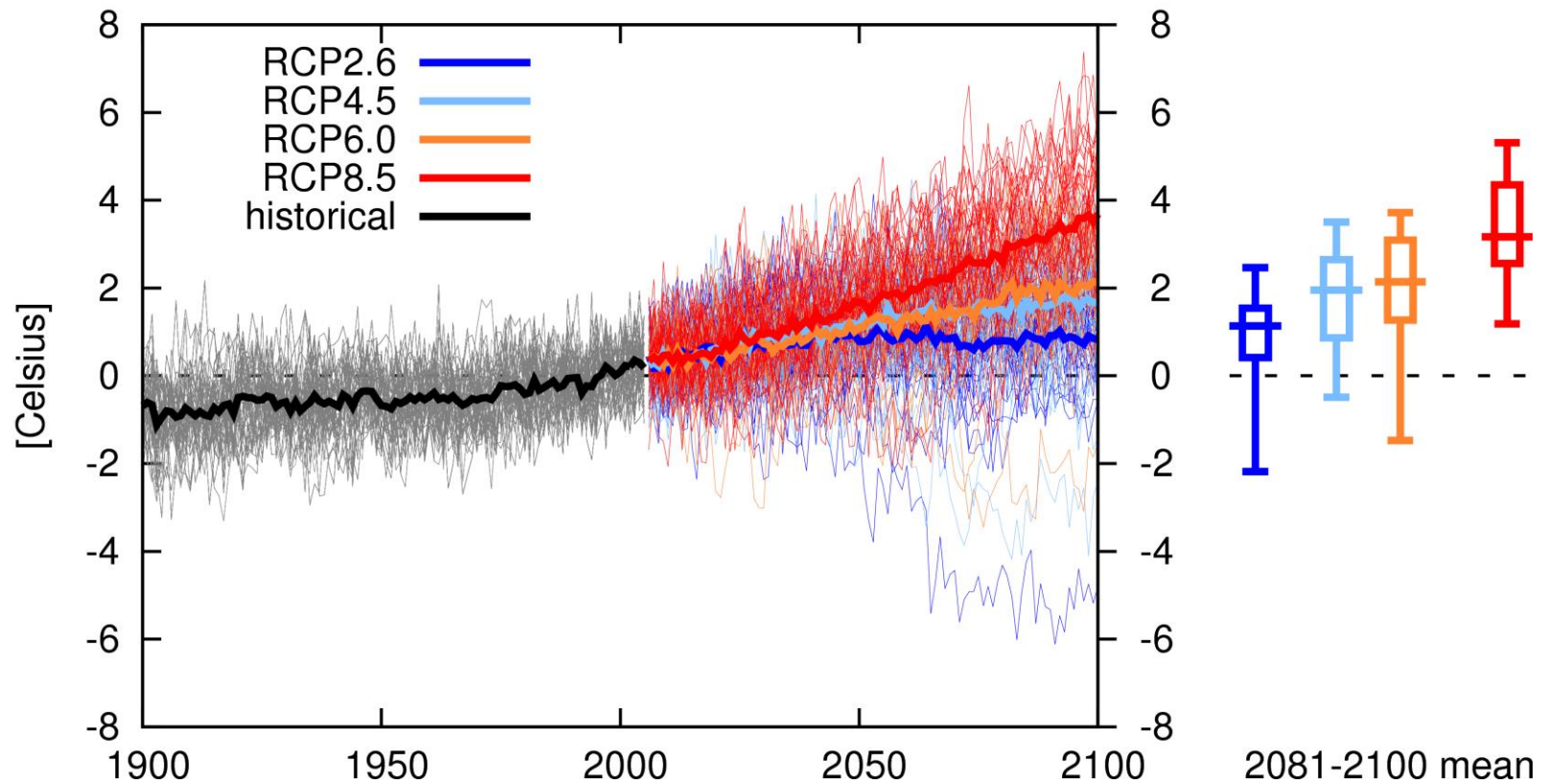
Hlýnun á að vetri í Íslandsreitnum – öll líkön allar sviðsmyndir

Temperature change 60-70N, -30--10E Oct-Apr wrt 1986-2005 AR5 CMIP5 subset

Hlýnun að sumri í Íslandsreitnum – öll líkön allar sviðsmyndir

Temperature change 60-70N, -30--10E May-Sep wrt 1986-2005 AR5 CMIP5 subset

---

Hlýnun á öldinni samkvæmt líkanreikningum

Hlýnunar reikningar eru frekar sambærilegir við niðurstöður frá 2008.

**Meiri hlýnun að vetri en sumri osfrv
Frekari úrvinnsla í gangi.**

Líkönnum ber illa saman um möguleika á kólnun, sérstaklega á síðari hluta aldarinnar í kaldari sviðsmyndum

---

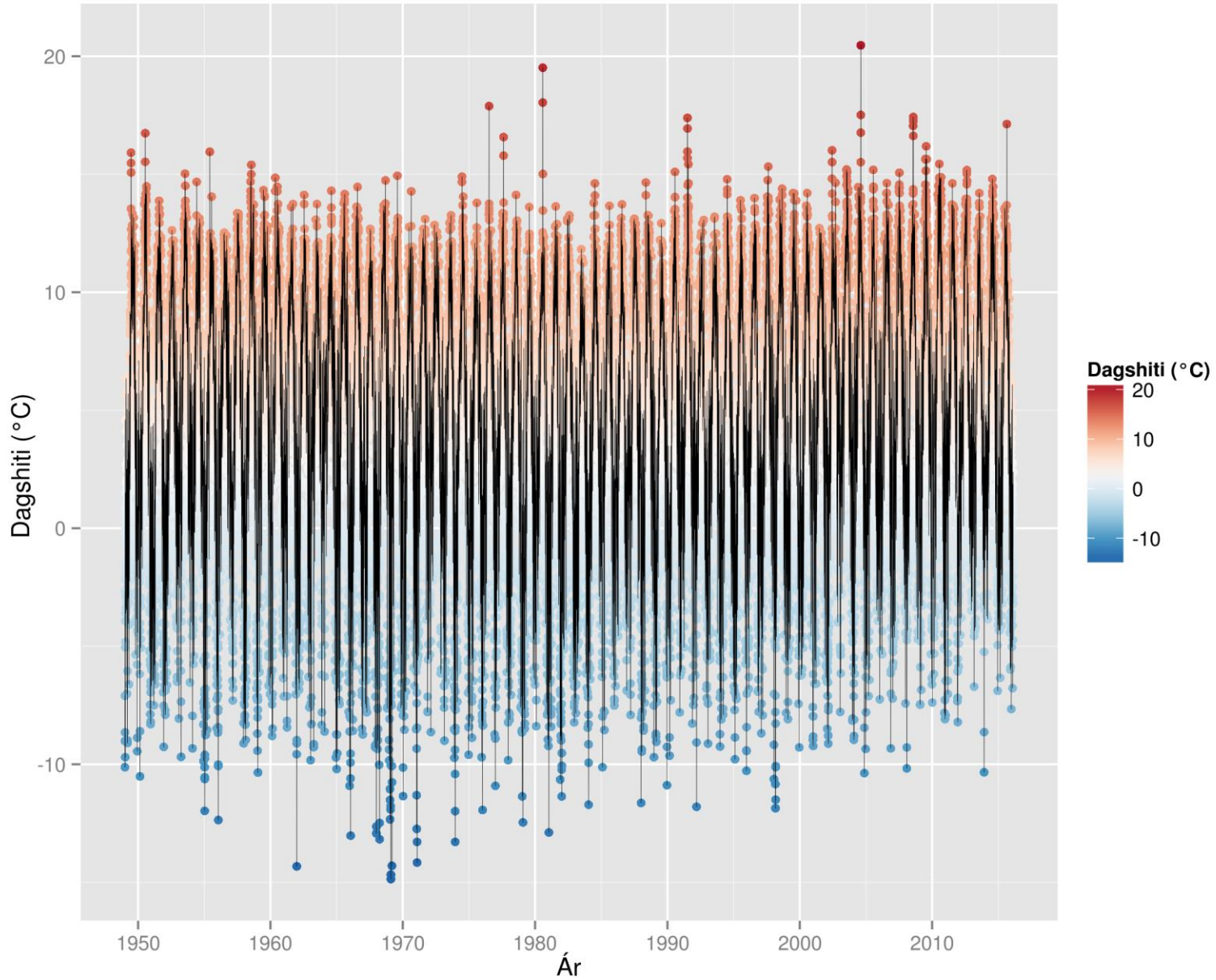
Líkankeyrslur benda til að þrátt fyrir hlýnun verði samt enn möguleiki á kuldaköstum að vetri

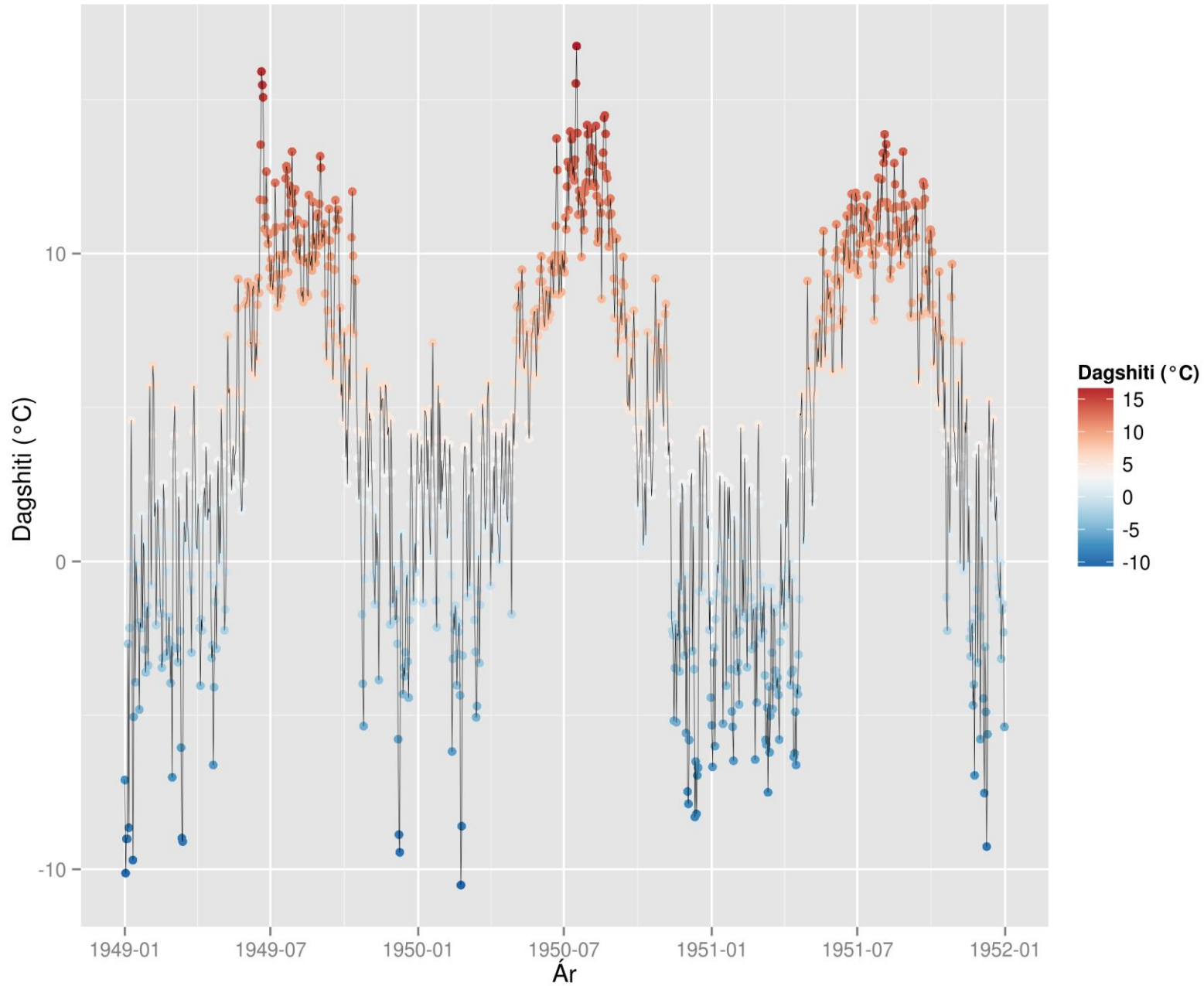
Það er áhugavert að velta fyrir sér hvort tíðni hláku muni breytast

Skoðum samband tíðni frostakafla og þiðukafla (en umskiptin köllum við hláku) í gögnum frá Reykjavík

---

Aðferð við að telja hláku atburði

Skoðum október til loka apríl hvert ár frá 1950 til 2015

Teljum hversu oft hitinn fór frá frosti yfir í þíðu á hverjum vetri

Skoðum samband þess við meðalhita vetrar

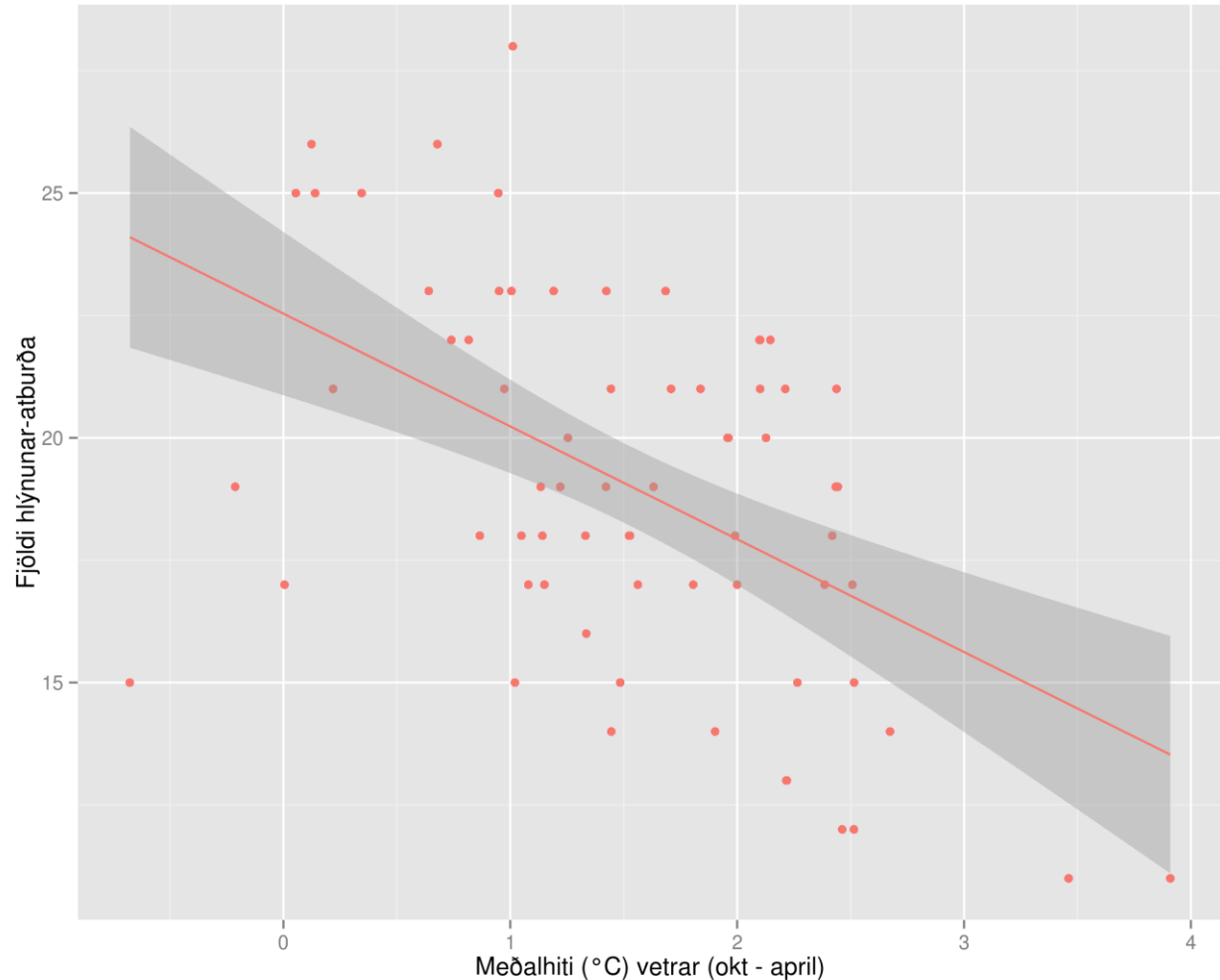

Samband vetrarhita og hlákutalninga

Að meðaltali fækkar atburðum um 2 – 2.5 per gráðu sem hlýnar

En þessi talning tekur ekki tillit til lengdar frostakaflans

Skoðum hvort það hafi áhrif

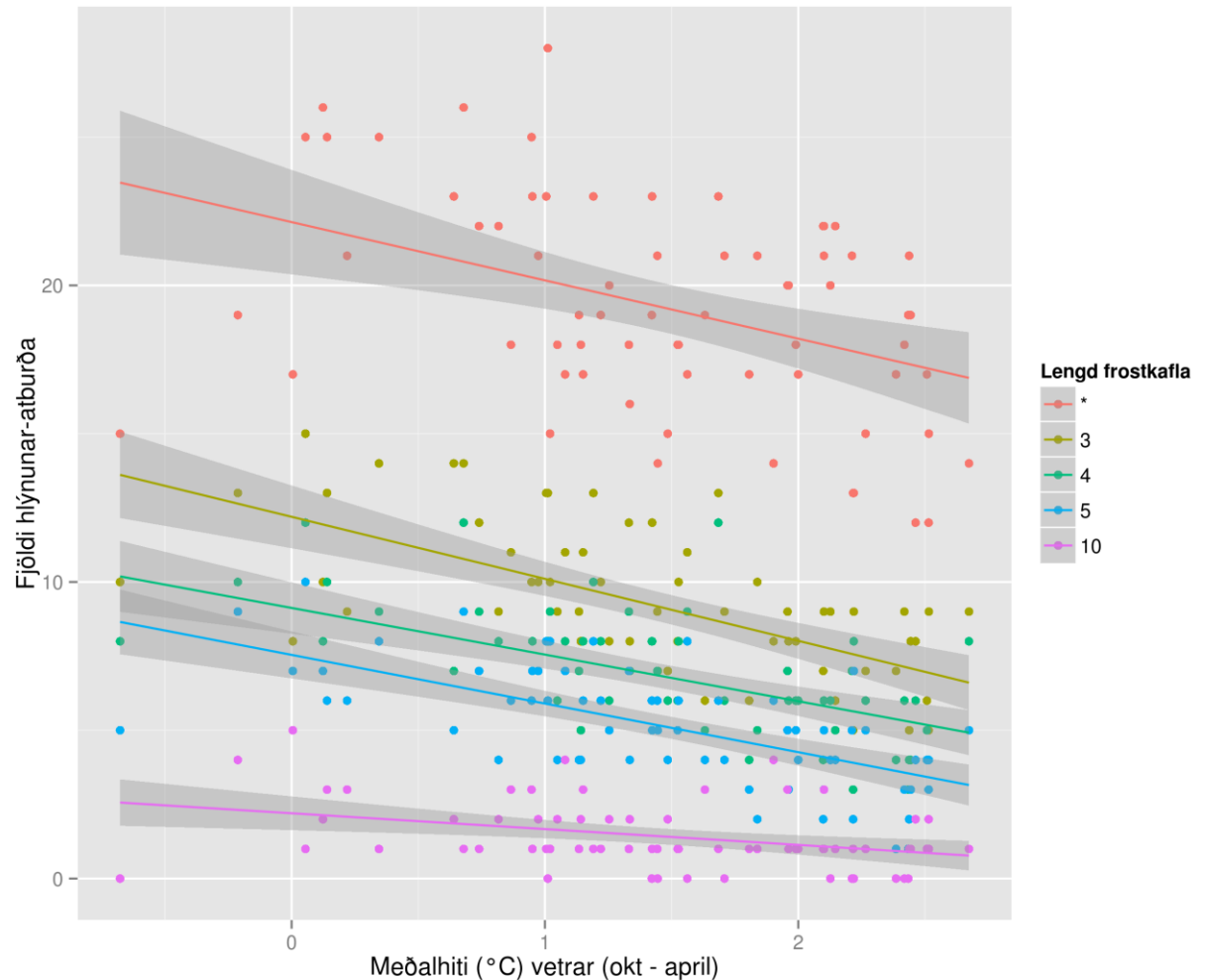

Samband vetrarhita og hlákutalninga

Fyrir frostakafla sem vara 2 – 5 daga er lítil munur á fækkun með hækkandi meðalhita

Þegar frostatíminn er nægilega langur fæst aðeins minni samdráttur.

En slíkir atburðir eru þegar fágætir

**Aukin gróðurhúsaáhrif eru að breyta loftslagi
Merkjanleg áhrif hlýnunar á Íslandi**

**Líklegt er að hlýnun á öldinni haldi áfram á Íslandi
Hlýnun er meiri að vetri en að sumri**

**Í stöku líkani kólnar , sérstaklega í köldum
sviðsmyndum að vetri**

Að jafnaði fækkar hláku atburðum þegar hlýnar að vetri

Takk fyrir
